

**ORTAOKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ
KARŞILAŞILMA SIKLIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ŞİDDETLE
BAŞETME STRATEJİLERİ
(ESEN YURT ÖRNEĞİ)**

A.E. ŞEN

Ahmet Emin ŞEN

BAU 2014

HAZİRAN 2014

**ORTAOKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ
KARŞILAŞILMA SIKLIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ŞİDDETLE
BAŞETME STRATEJİLERİ
(ESENYURT ÖRNEĞİ)**

**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

AHMET EMİN ŞEN

**EĞİTİM YÖNETİMİ VE PLANLAMASI DALINDA
YÜKSEK LİSANS DERECEİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YERİNE
GETİRİLMİŞTİR**

HAZİRAN 2014

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Yrd. Doç. Dr. Sinem VATANARTIRAN
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak gerekli çalışmaları yerine getirdiğini onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Program Koordinatörü

Okuduğumuz bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak onaylanması, düşünçemize göre, amaç ve kalite olarak tamamen uygundur.

Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Tez Danışmanı

Komite Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. B. Çağla GARİPAĞAOĞLU Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. S. Füsun AKDAĞ AYCİBİN Üye

Yrd. Doç. Dr. Nesrin ÖZDEMİR Üye

ÖNSÖZ

Eğitim kurumlarının en önemli problemlerinden biri olan Şiddet olayları, öğrenci, veli, öğretmen ve eğitim yöneticilerini her geçen gün daha da fazla endiŐelendirmektedir. Geleceğin dünyasına yön verecek olan bugünün çocuklarının Şiddet türü davranışlardan uzak tutulması eğitim paydaŐlarının ortak amaçlarından biridir. Yazılı ve görsel basından toplumda yaşanan Şiddet olayları apaçık bir Şekilde ortaya koyulmaktadır. Toplumda var olan Şiddetin eğitim kurumlarında da var olduğu yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada, ortaokullarda Şiddet içeren öğrenci davranışlarına ilişkin yönetici görüşlerini almak ve yöneticilerin Şiddetle başa çıkma yöntemlerini tespit etmek amaçlanmıştır.

AraŐtırmamın her aŐamasında etkili yönlendirmeleri ve sağladığı katkılar ile çalıŐmama destek olan saygıdeğer danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Burçak ağla GARİPAĞAOĞLU'na sonsuz teŐekkürler sunarım. Yüksek lisans öğrenimim süresince istifade ettiğim Bahçeşehir Üniwersitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün çok değerli hocalarına, araŐtırmama katılan Esenyurt ilçesindeki eğitim yöneticisi arkadaşlarıma, hem meslek hayatım hem de yüksek lisans öğrenimim boyunca birlikte yol aldığım çok değerli saygıdeğer dostum, yol arkadaşım Sayın Garip Güler ZORGÜL'e teşekkür ederim.

Bu tezi, hayatımın her döneminde benden desteklerini esirgemeyen annem ve babama, çalıŐmam sırasında desteğini her zaman hissettiğim, bana sabır ve anlayıŐ gösteren, her zaman yanımda olan değerli eŐim Meryem ŞEN'e, "keŐke evlenmeden önce okulunu bitirseydin de bizimle olsaydın" diyen canım oğlum Ahmet Emre ŞEN'e ve evimizin yeni neŐesi, kuzum, canım kızım Aslı Meryem ŞEN'e ithaf ediyorum.

Ahmet Emin ŞEN

İstanbul, 2014

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Adı Soyadı: Ahmet Emin ŞEN

İmza:

ÖZ

ORTAOKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞILMA SIKLIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ŞİDDETLE BAŞETME STRATEJİLERİ (ESEN YURT ÖRNEĞİ)

Şen, Ahmet Emin

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Yüksek Lisans Programı
Tez Yöneticisi : Yrd Doç. Dr. Burçak Çağla GARIĞAĞAOĞLU

Haziran 2014, 97 sayfa

Dünya ülkeleri ile birlikte ülkemizde de şiddet, önemli bir toplumsal sorun haline gelmiştir. Günün her anında, her ortamda türleri ve nedenleri farklı olmakla birlikte şiddet karşımıza çıkmaktadır. Okullar toplumun birer parçasıdır. Bu nedenle toplum içinde yaşanan şiddet olaylarıyla okullarda karşılaşmaktadır. Okullarda yaşanan şiddet olayları öğrencilerin akademik başarısının düşmesine neden oldukları gibi tüm hayatları boyunca etkileneceği olumsuzluklara da sebep olmaktadır. Bu araştırmanın amacı ortaokullarda şiddet içeren öğrenci davranışlarına ilişkin yönetici görüşlerini almak ve yöneticilerin şiddetle başa çıkma yöntemlerini tespit etmektir. Yönetici görüşlerini tespit etmek amacıyla “öğrenciler arasında karşılaşılan davranış biçimleri” ölçeği ve bir açık uçlu soru kullanılmıştır. Nicel veriler tarama modeli kullanılarak elde edilmiştir. Yönetici görüşlerinin belirlenmesi amacıyla İstanbul ili Esenyurt ilçesi araştırmanın evreni olarak seçil ve araştırma 120 yönetici ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ortaokullarda en fazla görülen şiddet türü sözel şiddet olurken en az görülen şiddet türü ise cinsel şiddettir.

Anahtar kelimeler: Şiddet, Ortaokul Yöneticisi, Öğrenci

**THE VIEWS OF MANAGERS' ABOUT THE FREQUENCY OF
SECONDARY SCHOOL STUDENTS' BEHAVIOURS AND THE
STRATEGIES OF SCHOOL MANAGERS FOR OVERCOMING THESE
BEHAVIOURS (ESEN YURT CASE)**

Şen, Ahmet Emin

Master's Thesis, Master's Program in Education Administration and Planning

Supervisor : Yrd. Doç Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU

June 2014, 97 pages

ABSTRACT

The violence has become a communal problem also in our country as in the other countries in the world. In every moment of the day, in all kinds of occasions, we are facing the violence in different kinds and with different causes. Schools are parts of the society. Therefore, the violence cases in the society are also experienced in schools.

The violence cases in schools cause the decrease in the academic success levels of the student and also have negative impacts for all their lives. The aim of this research is to get the ideas of the school managers about the offensive behaviours of students in secondary schools and to determine the methods of the school managers to overcome these behaviours.

In order to determine the ideas of the school managers, the scale of “the behavioral patterns of students” and an open – ended question have been used. Quantitative data have been acquired using the survey model. In order to identify the opinions of the school managers, Esenyurt district of Istanbul has been chosen as the universe and the research has been conducted with 120 school managers. According to the results of the research, the most common type of the violence observed at schools has been the verbal violence, where as the least observed type is the sexual one.

Keywords: violence, secondary school manager, student

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
1. Bölüm: Giriş	1
1.1 Araştırma Soruları	2
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Sınırlılıklar	3
1.5 Tanımlar	4
2. Bölüm: Alan Yazın Taraması	5
2.1 Şiddet Türleri.....	6
2.2 Aile ve Şiddet İlişkisi	8
2.3 Medya ve Şiddet İlişkisi.....	10
2.4 Okulda Şiddet.....	12
2.4.1 Okullarda Şiddeti Önlemek	16
2.4.1.1 Okul Yönetimine Düşen Görevler.....	20
2.4.1.2 Öğretmenlere Düşen Görevler	20
2.4.1.3 Anne Babalara Düşen Görevler.....	21
2.5 Şiddet İle İlgili Kuramlar	21
2.6 Şiddetin Nedenleri.....	22
2.7 Çocuk ve Hukuk.....	25
2.8 Milli Eğitim Bakanlığının Okullarda Şiddet Bağlamında Yürüttüğü Çalışmalar.....	25
3. Bölüm: Yöntem	35
3.1 Araştırmanın Deseni.....	35
3.2 Evren ve Örneklem.....	35

3.3	Veri Toplama Aracı.....	35
3.4	Verilerin İstatistiksel Analizi	38
4.	Bölüm: Bulgular.....	39
4.1	Ortaokul Yöneticilerinin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	39
4.2	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarına İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	40
4.2.1	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet içeren Öğrenci Davranışları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların İncelenmesi	41
4.2.2	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Görev Değişkenine Göre İncelenmesi.....	47
4.2.3	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Mezun Olunan Öğretim Programı Değişkenine Göre İncelenmesi.....	48
4.2.4	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Yöneticilikteki Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi.....	50
4.2.5	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Öğretmenlikteki Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi.....	51
4.2.6	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	53
4.2.7	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi	54
4.3	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	56
4.4	Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Sık Kullandıkları Yöntemlerin İncelenmesi	57
5.	Bölüm: Sonuç, Tartışma Ve Öneriler.....	59
5.1	Sonuçlar.....	59
5.1.1	Ortaokul Yöneticilerine Göre, Ortaokullarda Şiddet İçeren Öğrenci Davranış Biçimlerinin Karşılaşılma Sıklığına İlişkin Sonuçlar	59
5.1.2	Ortaokul Yöneticilerinin Okulda Öğrenciler Arasında Şahit Oldukları Şiddet Türü Davranış Biçimlerinin Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları.....	59
5.1.3	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlar Türleri Arasındaki İlişkinin Sonuçları.....	61

5.1.4	Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Çok Kullandığı Yöntemlere İlişkin Sonuçlar.....	61
5.2	Tartışma.....	61
5.2.1	Ortaokul Yöneticilerine Göre, Okullarda Şiddet İçeren Öğrenci Davranış Biçimlerinin Karşılaşılma Sıklığına İlişkin Görüşlerine Göre Tartışma.....	62
5.2.2	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Demografik Değişkenlere Göre Tartışması.....	62
5.2.3	Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranış Türleri Arasındaki İlişkinin Tartışması.....	64
5.2.4	Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Çok Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Tartışma	64
5.3	Öneriler.....	64
5.3.1	Uygulamaya Yönelik Öneriler	65
5.3.2	Araştırmaya Yönelik Öneriler	66
	KAYNAKÇA	68
	EKLER.....	74
	A: Gönüllülük Formu	74
	B: Öğrenciler Arasında Karşılaşılan Davranış Biçimleri Ölçeği.....	75
	C: Özgeçmiş.....	78
	D: İngilizce Özet.....	79

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1 Ortaokul Yöneticilerinin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı	39
Tablo 2 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışların Düzeylerinin İncelenmesi	40
Tablo 3 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların İncelenmesi	41
Tablo 4 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Görev Değişkenine Göre İncelenmesi	47
Tablo 5 Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Mezun Olunan Öğretim Programı Değişkenine Göre İncelenmesi	48
Tablo 6 Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Yöneticilikteki Mesleki Kıdeme Değişkenine Göre İncelenmesi	50
Tablo 7 Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Öğretmenlikteki Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi	52
Tablo 8 Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	53
Tablo 9 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi.....	55
Tablo 10 Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Sık Kullandıkları Yöntemlerin İncelenmesi.....	57

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Okul yöneticilerinin şiddetle başa çıkmada en sık kullandığı yöntemler 58

1. Bölüm: Giriş

Günümüz dünyasının ve ülkemiz eğitim kurumlarının en önemli problemlerinden biri de şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci, öğretmen, eğitim yöneticisi ve velileri giderek daha da endişelendiren şiddet olayları ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda eğitim kurumlarında şiddetin tanımı, nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmuştur. Ancak ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimini belirlemeye yönelik yeterli araştırmaya rastlanmamaktadır.

Şiddet; farklılıkları, anlaşmazlıkları baskı yaparak çözümlene eylemdir. Şiddetin mutlaka fiziki bir müdahale ile gerçekleşmesi gerekmez. Bir kişinin anlaşamadığı bir başka kişiyi aşağılaması, onunla alay etmesi, küçümsemesi vb. baskıcı davranışların tümü şiddet kapsamında yer alır (Gümüşeli, 2006; akt: Üstün ve diğerleri, 2006).

Okuldaki şiddet; öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğretmen, veli-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasında gerçekleşir. Geleneksel eğitim geçmişimizde daha çok öğretmenden öğrenciye yönelik olan şiddet uygulaması, son zamanlarda daha çok öğrenciden öğrenciye veliden öğretmene ve öğrenciden öğretmene yönelik biçimiyle dikkat çekmektedir. Öğretmenden öğrenciye yönelik olan şiddetin daha az dikkat çekmesi, bunun azalmasından çok, kanıksanmış olmasıdır (Çınar, 2006).

Şiddet, özellikle 2000'li yıllardan itibaren medyada en sık yer alan konulardan biri olmuştur. Tüm dünya ülkelerinin dikkatini çeken ve çözüm aranan bir problem haline gelmiştir. Toplumun en küçük birimi olan ailede genel olarak aile bireylerinin birbirlerine yönelik ya da bireyin kendisine yönelik zarar verici davranışları olarak karşımıza çıkan şiddet eyleminin uzmanlar tarafından çok çeşitli tanımları yapılmaktadır. En yalın ifadeyle şiddet; başkalarına zarar veren eylemler bütünüdür(Alkan, 2007).

Okullarda şiddete yol açan durumlar genellikle davranış bozukluğu olan gençlerden kaynaklanmaktadır. Canat (1999:160-162), davranış bozukluğunun ailevi, sosyokültürel, psikolojik, sosyal, biyolojik ve psikolojik etmenlerden kaynaklandığını ifade etmektedir. Bu çalışmada; ortaokul yöneticilerinin şiddetle başa çıkmada kullandıkları yöntemleri tespit etmektedir.

1.1 Araştırma Soruları

Araştırmanın ana problem cümleleri şu şekilde ifade edilebilir

1. Ortaokul yöneticilerine göre, okullarda şiddet içeren öğrenci davranış biçimlerinin karşılaşılma sıklığına ilişkin görüşleri nedir?

2. Ortaokul yöneticilerinin, okullarda şiddet içeren öğrenci davranış biçimlerinin karşılaşılma sıklığına ilişkin görüşleri;

Cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Medeni duruma göre farklılık göstermekte midir?

Göreve göre farklılık göstermekte midir?

Yöneticilikteki mesleki kıdeme göre farklılık göstermekte midir?

Öğretmenlikteki mesleki kıdeme göre farklılık göstermekte midir?

Mezun olunan öğretim programına göre farklılık göstermekte midir?

3. Ortaokul yöneticilerinin karşılaştıkları şiddet içeren öğrenci davranış türleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Ortaokul yöneticilerinin şiddetle başa çıkmada en çok kullandığı yöntemle ilişkin görüşleri nedir?

1.2 Araştırmanın Amacı

Şiddet olgusu tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de giderek artış göstermektedir. Şiddet olayları, özellikle son yıllarda eğitim kurumlarımızı da ciddi boyutlarda tehdit eder hale gelmiştir.

Bu araştırmanın genel amacı; ortaokullarda görev yapan yöneticiler vasıtasıyla, okullarda şiddet içeren öğrenci davranış biçimlerinin karşılaşılma sıklığını tespit etmek ve okul yöneticilerinin şiddetle başa çıkmada kullandıkları yöntemleri ortaya koymaktır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Şiddet davranışının erken yaşlarda veya çocukluk döneminde ortaya çıkan ve kontrol altına alınmazsa sonraki dönemlerde de devam eden ve giderek kronikleşme eğilimi gösteren bir fenomen olduğu gerçeği temel alındığında, şiddet davranışını önlemeye yönelik çabaların özellikle, çocukluk döneminde yoğunlaştırılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ergenlik dönemi, şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında risk oluşturan dönemler arasında en önemlisi olarak görülmektedir. Bu dönemde kendisini ispatlama ve kimliğini oluşturma çabası içerisinde olan ergen; ilgisiz aile tutumları, arkadaşlar tarafından dışlanma gibi şiddet oluşumunu destekleyen etkenlerle karşı karşıya kaldığında ergen yaşantısında şiddet kaçınılmaz olabilmektedir (Çetin, 2004).

Türkiye’de ortaokul düzeyindeki öğrencilerin şiddet konusundaki görüşlerini, şiddeti kullanma biçimlerini ve amaçlarını belirten sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulgulardan yararlanılarak okullarda artan şiddet olaylarının karşılaşıma sıklığını ortaokul yöneticilerinin görüşleriyle tespit etmek ve yöneticilerin şiddetle başa çıkma yöntemlerini, anne baba, eğitimciler ve eğitim yöneticilerine yol göstermesini sağlamaktır. Kuramsal ve uygulamalı çalışmalara veri sağlaması ve eğitim yöneticilerine önlem alma fırsatı oluşturacak olması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Çalışma İstanbul ili Esenyurt İlçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ortaokul kurumlarıyla sınırlıdır. Araştırma ortaokul öğrencilerinin çeşitli değişkenlerle şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu varsayımı üzerine kurulmuştur. Araştırmada kullanılan ölçekler daha önce araştırmalarda kullanılmış olduğundan geçerlilik ve güvenilirlik testleri yapılmıştır. Bu bakımdan ölçeklerin hedef davranışları doğru bir şekilde ölçtüğü varsayılmaktadır.

Bu konuda daha önce yapılan araştırmalarla ilgili daha detaylı tarama yapılarak bütün araştırmalara ulaşılmaya çalışılmıştır.

1.5 Tanımlar

Şiddet: Bir bireyin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekildeki davranış ve muamele biçimidir (Steinmetz, 1986; akt. Üstün ve diğerleri, 2006).

Okulda şiddet: Okul iklimi üzerinde olumsuz sonuçlar doğuran, öğrencilerin öğrenme aktivitelerine darbe vuran, gelişimine engel olan, baskıcı ve saldırgan davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir.

Yönetici: Araştırma kapsamına giren ortaokullarda görev yapan okul müdürü, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısını ifade eder.

2. Bölüm: Alan Yazın Taraması

Şiddet kavramı dilimize Arapçadan girmiştir. Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre şiddet; (1) Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik. (2) Bir hareketten doğan güç, (3) Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanmadır (TDK, 2013).

Şiddet olgusu, toplumda gruplar ve kurumlar arasında var olan düzeni bozan, gruplar arası dayanışma bağı koparan sosyal problem olarak tarihin ilk dönemlerinden beri araştırmacıların ve bilim adamlarının dikkatini çekmiştir (Balcıoğlu, 2001).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından şiddet, kişinin bir başkasına, kendisine ya da bir gruba karşı, yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği ya da ihmal ile sonuçlanan (ya da sonuçlanma olasılığı yüksek olan) bilerek, isteyerek ve planlayarak güç kullanımı ya da güç kullanma tehdidi olarak tanımlanmaktadır (Çetin, 2004).

Gümüseli'ye göre şiddet; farklılıkları, anlaşmazlıkları baskı yaparak çözümlene eylemidir. Şiddetin mutlaka fiziki bir müdahale olarak oluşması gerekmez. Bir kişinin anlayamadığı bir başka kişiyle alay etmesi, onu küçümsemesi, aşağılaması, vb. baskıcı davranışların tümü şiddet kapsamında yer alır (Gümüseli, 2006; akt. Üstün vd, 2006).

Hukuki olarak ele alındığında şiddet kavramı Türk Ceza Kanununda "Kişilere Karşı İşlenmiş Suçlar" başlığı altında yer almaktadır (TCK.2. Kıs.).

Doğan şiddeti, fiziksel zarar ve ölümü kapsayacak şekilde kişiye ve başkalarına yönelik tehdit ve fiziksel, sözel ve simgesel güç olarak tanımlamaktadır (2002).

Şiddet kelimesi bir yanda olguları ve eylemleri; diğer yanda da, gücün, duygunun varoluş üslubunu belirlemektedir. Buna göre şiddet huzurun karşıtı olduğu gibi, toplumun bağlı bulunduğu kuralları çiğneyen kaba güç anlamına da gelir (Güneş, 2005).

Mutlu'ya (1997) göre şiddet en geniş haliyle saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimidir. Bu anlamda şiddet, bir nesne ya da kişiye doğru yönlendirilmiş, yönlendirilişi kişinin istemediği ve o kişiyi tahrik edici, yıpratıcı bir eylemi, kimi

zaman da eylemden kaçınmayı ve veya eylemsizliği içerir. Bu bakımdan fiziksel anlamdaki her türlü saldırı şiddet tanımı unsurları arasında yer alırken fiziksel olmayan kimi sözlü tahrikler, davranışlar da bu tanım kapsamına girer.

Kökene söz konusu olduğunda bilimsel araştırmalarda ve özellikle de psikoloji ve sosyal psikolojide, şiddet yerine ifade edilen kavram genellikle “saldırganlık” tır. Şiddet, daha çok davranışın kendisini tanımlamak için kullanılmasına karşılık, saldırganlık ise daha çok bir ruh halini ifade eder. Bu nedenle, şiddet konusunu saldırganlık temelinde ele almak, hem iki olgunun ilişkisini ve hem de mantıksal gelişme açısından doğru bir yaklaşım olacaktır (Korkut, 2004).

Şiddet, insanın fiziksel, ruhsal ve sosyal bütünlüğüne yönelik her türlü maddi ve manevi olumsuzluğu dile getirmektedir. Bu olumsuzluğun temelinde dikkatimizi çeken üç kavram bulunmaktadır. Bunlardan biri kullanılan lisan, biri güç, diğeri ise saldırganlıktır. O halde şiddet kavramının daha iyi anlaşılması için lisan, güç ve saldırganlık kavramlarının da açıklanması gerekmektedir (Ayan, 2006).

Kullanılan lisan; günlük dil, akran dili (genellikle küfür içerikli olan yerel dil) olarak açıklanabilir. Güç, bir olaya yol açan her türlü hareket sağlayıcı (devinim) olarak tanımlanabilir (Ayan, 2006). Saldırganlık ise engelleme, düşmanlık, öfke, korku, rekabet etki altına alma çabası gibi durumlardan kaynaklanan ve karşısındakine hükmetmeyi, zarar vermeyi, onu durdurmayı, ona engel olmayı ya da ondan kendini korumayı hedefleyen; fiziksel, sözel ya da sembolik her türlü davranıştır (Avcı, 2006).

2.1 Şiddet Türleri

Şiddet olgusu ve türleri; tek bir boyutta ele alınamaz. Geniş kapsamlı bir olgudur. Şiddetin biyolojik, psikolojik ve antropolojik bakış açılarıyla çok boyutlu olarak ele alınması ve incelenmesi önemlidir. Toplumsal etkileşim dışında özellikle insan doğasının şiddetle ilişkisi burada temel faktör olarak rol oynar.

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, WHO) şiddet ve sağlık üzerine dünya raporunda, şiddet türlerini şöyle sınıflandırmaktadır (WHO,2002).

Kişinin Kendisine Yönelttiği Şiddet: Kendine yöneltilmiş şiddet, kendi kendini yaralamak, zararlı maddeler kullanmak ve intihar davranışı olarak ikiye ayrılır. Örn: Bağımlılık yapan maddeleri kullanmak.

Kişilerin Birbirlerine Uyguladığı Şiddet: Üç kısımda incelenebilir. Birincisi aile bireyleri arasındaki şiddettir. Genellikle evde olan şiddet. Diğeri ise; içinde yaşadığımız toplumda tanıdık, akran (arkadaş) yakın kişilerle ilgili olan şiddettir. Özellikle de okulda, iş ortamında sokakta olan şiddettir. Son olarak da yabancılar tarafından uygulanan şiddettir. Kişiler arası şiddetin içeriği psikolojik, cinsel ve fiziksel olabilmektedir.

Kolektif Şiddet: Belirli bir sosyal amaç etrafında oluşturulan planlı olarak uygulanan şiddet kolektif şiddet olarak tanımlanır. Sosyal şiddet, ekonomik şiddet ve politik şiddet olarak üçe ayrılır. Organize suç gruplarınca (çete, suç örgütleri) yapılan nefret suçları ve terörist saldırıları gibi suçları içerir.

Şiddet, saldırgan ve kurban arasındaki ilişkiye, yere ve saldırgan hareketin niteliğine göre çeşitli şekiller alabilir. Aile içi şiddet, şiddetin gizli bir türüdür. Çoğunlukla failer erkek kurbanlar ise kadın ve çocuklardır. Bakım ve korumayı gerektiren ilişkilerde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, yabancılardan kaynaklanan şiddetten çok daha ciddi bir sorundur Eşin istismara uğradığı evlerde çocukların da istismara uğradığı görülmektedir. Cinsiyetten farklı olarak; ağır mental bozukluklar, kişilik bozuklukları ve biyolojik, sosyoekonomik ve fiziksel faktörler de fiziksel saldırgan davranışlarla ilişkilendirilmiştir. Şiddet olaylarında sosyal belirleyiciler birbirleriyle ilişkilidir (Fountoulakis ve diğerleri, 2008).

Çocuklara yönelik şiddet beş farklı şekilde; fiziksel, duygusal, ekonomik, ihmal ve istismar olarak gruplandırılabilir (Koç, 2006).

Fiziksel Şiddet: Çocuğun itaatini sağlama, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacı ile şiddet uygulayarak çocuğa zarar vermesidir. Bu dayak, yanma, ısırma, gibi kişiyi yaralayan, vücudunda iz bırakan, kaza dışındaki her türlü eylem fiziksel şiddettir.

Duygusal Şiddet: Çocuğa duygusal olarak zarar veren psikolojisini bozan her türlü eylem ya da eylemsizliktir. Örneğin; reddetme, aşırı hoşgörü, yalnız bırakma,

baskı, aşırı koruma, aşırı sevgi ve uyarandan yoksun bırakma, aşağılama, sürekli eleştiri, tehdit, korkutma, suçlama, yıldırma, suça yöneltme, yok sayma, çocuğun yaşına ve özelliklerine uygun olmayan beklentiler içinde olma, çocuğu aile içi uyuşmazlıklarda taraf tutmaya zorlama, aile içi şiddete tanık etme vb. davranışlar duygusal şiddettir.

Ekonomik Şiddet: Çocuğun gelişimini engelleyici, haklarını ihlal edici işlerde ya da düşük ücretli iş gücü olarak çalışması veya çalıştırılması ekonomik şiddettir.

Çocuk İhmali: Çocuğun beslenme, barınma, giyim, temizlik, oyun, eğitim, güvenlik, sevilme ve sağlık hizmetini sağlama görevinin reddedilmesi ya da ebeveynlik görevlerinin yerine getirilmemesidir.

Şiddet suça yönelik olup olmamasına göre de sınıflandırılabilir. Cinayet, hırsızlık, silahlı saldırı, soygun, tecavüz, soykırım vb. suç sayılan şiddet örnekleri vardır. Fakat enflasyon, yoksulluk, eğitimsizlik, yönetimde kayırma, mobbing uygulama, beklenti ve çıkarları uğruna modern çete denilebilecek bir biçimde bir araya gelinerek bazı yöneticilerin baskı ve zorlama ile yerinden ayrılmasının sağlanması, trafik kazaları, çevre tahribi vb. suç sayılmayan şiddet biçimleri de vardır (Ergil, 2001).

Bilgi çağının gelişmesi ve beraberinde değişimi getirmesi şiddet türlerinde farklılıklara neden olmaktadır. Serin (2012)'e göre, bilişim teknolojisi “siber zorbalık” adı verilen yeni bir şiddet türünü doğurmaktadır. Serin'in 74 ilk/ortaokulda yaptığı araştırmaya göre; bu okullarda her 3 öğrenciden biri siber zorbalığına maruz kalmaktadır (2012). Web siteleri, anlık mesajlaşma, cep telefonları, bloglar, sohbet odaları, elektronik posta gibi araçlar vasıtasıyla bireylerin tehdit edilmesi veya cinsel objeler içeren resim ve mesajların gönderilmesi olarak tanımlanan siber zorbalık ürkütücü bir şekilde artmaktadır (Serin, 2012). Serin'e (2012) göre, siber zorbalık geleneksel şiddet türleri kadar tehlikelidir ve öfke, endişe, yalnızlık, depresyon ve hayattan vazgeçme, intihar etme gibi ciddi sorunlara yol açabilir.

2.2 Aile ve Şiddet İlişkisi

İnsan davranışları, onun doğuştan itibaren kazandığı kişilik özelliklerinin dışı vurumudur. Özellikle duyguların gelişim sürecinde adalet anlayışı ve bilinci, günlük yaşantılar içerisinde bebeklikten itibaren şekillenir (Solak, 2011).

Şiddet, saldırganlık ve suç duygularının arka planında ağırlıklı olarak ev ortamı olduğundan aile bireylerine dikkat etmek gerekmektedir. Klasik anlayışta aile içi şiddetin kaynağı, babadır. Fiziksel şiddet üzerine yapılan araştırmalarda babalar, çocuklarda görünen, hasar bırakan şiddetin sorumlusu olarak öne çıkar. Ancak psikolojik ve duygusal şiddet ile sözel şiddette annelerin payı büyük ölçüde artmaktadır (Solak, 2011).

Aile içi şiddet, toplumun en küçük birimini oluşturan bir ikili ilişki içinde, eşlerden birinin diğerine veya ebeveynlerin çocuklara zarar verecek davranışlarda bulunmasıdır. Tarih boyunca “kol kırılır yen içinde kalır” anlayışıyla aile içi şiddet, önemsiz, ailenin özel bir sorunu olarak görülmüş ve dışarıdan yardım edilmesinin ve müdahalenin mümkün olamayacağı savunulmuştur (Polat, 2001).

Ailede sevgi ve ilgi eksikliği, aile içi şiddet, kalabalık sınıflar, arkadaşlıkla ilgili sorunlar, sosyal çevrenin kişiyi korumakta yetersiz kalması, gelecek kaygısı, medyada şiddet içeren dizi film ve programların gösterilmesi, şiddet içeren internet, atari vb. oyunları, alkollü içecekler ve bağımlılık yapan madde kullanımı... vb. (Artır, 2006). Çocuğun toplumla tanıştığı ilk kurum olan aile ortamının okullarda görülen şiddet üzerindeki etkileri olacaktır. Saldırgan çocukların aileleri üzerinde yapılan akademik çalışmaların sonuçlarına göre babalar annelere fiziksel şiddet uygulamaktadırlar. Babaya duyulan nefret çocuklardaki şiddet duygusunu beslemektedir. Çocuklar şiddet uygulayan ebeveynlerini model alıp onları taklit ederler (Dinçer, 2005).

Sevgisiz, aşırı kuralcı ve baskıcı ortamlarda yetiştirilen çocuklarda sürekli kaygı, kendine ve geleceğe güvensizlik, düşük öz saygı gibi kişilik özellikleri gözlenmektedir. Şiddete maruz kalan ve şiddeti yaşayan çocukların psiko-sosyal gelişimleri olumsuz etkileneceğinden ileriki yıllarda birer şiddet uygulayıcısı olarak toplumda yer alacakları unutulmamalıdır (Solak vd, 2007).

Bütün bunlardan şiddetin ailede başlayan bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. Ancak şu da bir gerçektir ki okullarda yaşanan şiddetin altında başka etkenler de vardır. Üstün ve arkadaşları (2007) göre, özellikle yazılı ve görsel basında çıkan şiddet içerikli haberler, diziler ve medyanın şiddeti olmazsa olmaz şeklinde sunması,

öne çıkarması, saldırganlık ve şiddeti kanıksatan bir kültürün hâkim olmasına neden olmaktadır.

2.3 Medya ve Şiddet İlişkisi

Medya kitle iletişimin yer aldığı her türlü ortamı ve bu iletişim sırasında kullanılan her türlü aracı kapsar. Radyo, TV, VCD, bilgisayar, internet, sosyal medya ortamları, disket, video, sinema, fotoğraf gibi görüntülü ve basılı tüm yayınlar medya olarak tanımlanmakta ve kitle iletişiminde rol almaktadır (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995). Medya anlama ölçümümüzü ve eylemlerimizi biçimlendiren önemli bir iletişim ve toplumsallaşma aracıdır (Ayrancı vd, 2004). Toplumun bilgilenmesinde güçlü bir araç olan basın yayın organları, bir yandan bilgilendirirken bir yandan da karşımıza bir dünya ve bu dünyaya ait imgeler ve görüntüler sunar. Bir anlamda dünyayı nasıl algılayacağımızı söyleyerek algı yönetimi yaparak bizi yönlendirir, belli tutum ve davranış örüntülerinin yerleşiminde önemli rol oynar, bazen de tek başına belirleyici olabilir (Palabıykoğlu, 1997).

Yaygın medya araçlarından televizyon kimilerine göre, evlerin içine kadar girerek aynı hikâyeleri, aynı haberleri dinleme ve aynı şarkılara tempo tutma yolu ile aileyi bir araya getiren; kimilerine göre ise aileyi yüz yüze iletişimden koparıp yabancılaştıran, yan yana ya da başka odalardaki iletişim biçimine hapseden bir araçtır (Çelenk, 2004).

Medyadaki şiddetin etkileri üzerine dört farklı kuram geliştirilmiştir. Arınma kuramı şiddetin olumlu yanına işaret ederken diğerleri olumsuz yanlarını ön plana çıkarmaktadır (İldeş, 2002).

Arınma kuramı; Aristo'ya dayandırılan arınma kuramı saldırganlık güdülerinin; saldırganlığın açığa vurulması ya da boşaltılması yolu ile azaltılabileceğini savunur. Bu kuram, insanların, televizyondaki şiddeti izleyerek saldırganlık dürtülerinden kurtulabileceğini öne sürmektedir.

Saldırganlık kuramı, medyadaki şiddetin bireyin önceden öğrenmiş olduğu şiddeti açığa çıkaran etkisi olduğunu (hislerine tercüman olduğunu) savunur. Bu kurama göre, birey medyada gördüğü şiddeti örnek alarak günlük hayatta uygular.

Güçlendirilmiş saldırganlık kuramı, medyadaki şiddetin gerçek yaşamdaki şiddeti körüklediğini yani şiddeti normalleştirdiğini savunur. Bu kurama göre, şiddet eğilimi içerisinde olan birey medyada gördüğü şiddeti bir deneyim olarak kabul eder.

Deneyisel öğrenme kuramı ise, medyadaki şiddetin çocuklara şiddeti öğrettiğini, ayrıca çocukların karakterini şekillendirdiğini savunur.

Uzmanlar medyanın uzun dönemde çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğunu savunurlar (Çelenk, 2004). Amerikan Pediatri Akademisi (AAP) medya şiddetinin çocuklar üzerindeki etkileri ile ilgili olarak aşağıdaki tespitlerde bulunmaktadır (AAP, 1995).

- Medya şiddeti çocuklarda saldırgan davranışlara yol açmaktadır.
- Medya şiddeti 8 yaş altındaki çocukları daha fazla etkilemektedir. Çünkü bu yaş çocukları gerçek yaşamla hayal dünyasını ayırt edememektedir.
- Medya şiddeti çocuklarda;
 - Saldırgan ve asosyal davranışları artırır,
 - Şiddet kurbanı olma korkusu doğurur,
 - Onları şiddete ve şiddet kurbanlarına karşı duyarsızlaştırır,
 - Onarlı reklamlarda ve gerçek hayatta daha çok şiddet görmeye isteklendirir.
- Medya şiddeti genelde şiddetin sonucunda ne olduğunu göstermez. Bu özellik çizgi filmler, oyuncak reklamları ve müzik videoları için geçerlidir. Sonuçta çocuk seyrettiği şiddetin karşılıksız (cezasız) kaldığını öğrenir.

Medya en azından okul üzerine kurguladığı filmlerde şiddet olmamasına dikkat etmelidir. Filmlerde şiddetin hiçbir zaman çözüm olmadığına, şiddetin olumsuz bir şey olduğuna ve olumsuz sonuçlar doğurabileceğine daha açık vurgu yapabilir. Çünkü medyanın görevlerinden biri de örgün eğitim sonrası toplumun eğitimini kesintisiz sürdürmektir (Gezgin, 2003).

2.4 Okulda Şiddet

Okul aileden sonra ikinci sosyalleşme kurumudur. Çocukların davranışlarını planlı bir şekilde kontrol altında tutarak onların sosyalleşmesini sağlayan kurumdur. (Demirbaş, 2005).

Okulun en genel amacı öğrencilere toplumun kültürünü aktarmak, değer yargılarını ve normları yaparak yaşayarak öğretmek ve onları iş gücü olarak yetiştirmektir. Ailede ve okulda kazanılan değerler çocukların toplumda sağlıklı bir birey olmasını sağlayan temel faktörlerdir.

Eğitimin formal bir yapıda gerçekleştirildiği okulun, bireyin zorluklarla baş edebilmesini sağlama ve toplumsal değerlerin aktarılması açısından büyük bir önemli bir işlevi olduğu düşüncesini taşımaktadır (Gökdaş, 2007).

Ancak okulların bu işlevi yerine getirebilmesi konusunda; okulların imajının her geçen gün değişmesi sonucunda son yıllarda sorunlar yaşanmakta ve gelecek kuşağın olası profili açısından özellikle bugünün yetişkinlerini kaygılandırmaktadır.

Okullarda şiddet ile ilgili haberler basılı ve görsel basında geniş yer almakta ve sonu ölümle sonuçlanan boyutlara ulaşmaktadır. Bu tip haberlerde olayın nedenlerine bakılmamakta, okul öğretmen, idareciler öcü olarak gösterilmekte, eğitim ve öğreticinin değerini düşürücü bir atmosfer yaratılarak haber çekici hale getirilmektedir.

Ortaokul öğrencileri ergenlik döneminde yer almaları itibariyle risk gurubunda bulunmakta bunun sonucunda da sıklıkla şiddet olaylarına karışmaktadırlar. Okullar ergenlik dönemi bireylerin karıştığı şiddet olaylarının oldukça fazla görüldüğü önemli mekânlardır. Öğrenciler zamanlarının büyük bir kısmını okulda ve okul yolunda harcamaktadırlar. Ekonomik yetersizliklerin getirmiş olduğu zorluklar nedeniyle çalışan anne sayısındaki artış öğrencilerin okul sonrası evde yalnız kalmalarına, sorunlarını paylaşacak bir yakın bulamamalarına sebep olmakta ve bu durumda çocuğun üzerinde anne baba kontrolünü azaltarak öğrencilerin şiddete karışma ihtimalini yükseltmektedir.

Şiddet yüzyıllardır okul yaşamı içerisinde var olmuştur. Ancak, çocuklara yönelik şiddet 20. yüzyılın ortalarından bu yana, daha çok çocukların temel insan

haklarının, özellikle fiziksel, psikolojik, güvenlik ve esenlik haklarının ihlali olarak görülmektedir (Cowie, akt. Gökdaş, 2007).

Öğretmenin dayacağı bir disiplin yöntemi olduğuna olan inancı, çocuğun evdeki gibi okulda da fiziksel şiddetle karşılaşmasına yol açmaktadır. Çocuğun eğitiminde dayacağın yararlı olduğu geleneksel olarak da kabul görmektedir. “Öğretmenin vurduğu yerde gül biter”, “Eti senin kemiği benim” gibi özdeyişlerimiz toplumun öğretmene bu hakkı tanıdığını vurgulamaktadır (Beyazova ve Şahin, 2001).

Toplumda karşılaşılan olaylar, okullarda da karşımıza çıkmaktadır. Şiddet toplumda artan sosyal bir sorun haline gelmiştir. Öğrenciler evde, sokakta, okul dışı arkadaş gruplarında sahiplendikleri değer yargılarını, anlaşma şekillerini, iletişim şekillerini okula taşımaktadır.

Okulda şiddet, fiziksel ve psikolojik zarar görme, mülke zarar verme gibi birçok kasti ve cüretkâr davranışı kapsar. Bu olaylar sıklık ve şiddet bakımından değişen davranışları da içerebilir; cinayet, silah kullanma, cinsel taciz, kavga, zorbalık, sözlü tehdit etme ve korkutma, dayak, çete şiddeti, tecavüz ve nefret suçları, okula gidiş ve dönüşlerde fiziksel veya lafla taciz ve sevgi adı altında şiddet uygulama gibi (Astor ve Meyer, 2001; akt. Özönder, 2005).

Ögel ve arkadaşları (2004) tarafından İstanbul’da okullarda gözlenen suç ve şiddetin yaygınlığı konusunda 3483 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada son bir yıl içerisinde en az bir kez fiziksel kavgada bulunanların oranı grubun yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Yine hayatı boyunca en az bir kez fiziksel kavgada bulunanlar da grubun yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Hayatı boyunca başkasını en az bir kez yaralayanların oranı %26,3 olarak belirlenmiştir. Şiddet olayları sonucunda bir başkasını yaraladığını belirtenlerin yarıya yakını bunu ilk kez 13-15 yaşları arasında yaptıklarını söylemişlerdir. Çalışmaya katılanların %10’u çeteye girdiklerini ifade etmişlerdir. Bunların yaklaşık %3’ü çeteye kendi istekleriyle girdiklerini ve halen üye olduklarını söylemişlerdir. Araştırma bulgularına göre şiddetin okullarda oldukça yaygın olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de son yıllarda okullarda yaşanan şiddet olayları eğitim paydaşlarından olan eğitimcileri ve velileri kaygılandıran bir olgu haline gelmiştir.

Eğitim Bir-Sen (2006) tarafından 2554 eğitim çalışanı üzerinde yapılan araştırmaya göre; Araştırmaya katılan eğitimcilerin %50'si son zamanlarda ki okullarda meydana gelen şiddet olaylarını endişelendirici görmekteyken, %25'i ise bu olayların kasıtlı olarak abartıldığını düşündüğünü ortaya koymuştur. Eğitimcilerin %15'i ise şiddet olaylarının bilinenden daha fazla olduğu görüşündedir.

Birey için 11-20 yaşlar arası, ergenlik dönemi genç bireylerin toplumsal nitelik kazandığı arayış dönemidir. Bu süreçte ergen kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime inanacağını ve amacını bulmaya çalışır. Hisleriyle hareket eder, akıl ve mantık ikinci planda kalır. Bu ortaokul ve lise dönemi bireyin ergenlik döneminde denk geldiğinden durum daha da önem kazanmaktadır. Çünkü tüm ergenlik döneminin en olumsuz evresi 12-15 yaş olarak tanımlandığı (akılın bir karış havada olduğu) genel olarak uzmanlar tarafından kabul edilmektedir (Yavuzer, 2005). Bu dönem ortaokul döneminde denk gelmektedir. Buradan da tedbir alınmadığında ortaokul ğrencilerinin şiddet olayları için hazır bir potansiyel oluşturacağı anlaşılmaktadır.

Okullarda şiddet içerikli tavır davranış sergileyen çocuklar; benzer davranışları sergileyen ve kabul gören ve popüler olan kişileri kendine örnek almaktadır. Bu ğrenciler ayrıca, fiziksel gücünü kullanma ve kaba kuvvet kullanmayı olumlu görme, saldırgan davranma, vurma ve itme, arkadaş gurubu içinde güçlü görünme ve ne çıkma isteği, kurallara başkaldırma, başkalarının isteklerini ve duygularını görmezden gelme özelliklerine sahiptirler. Kurbanlar ise hassas, çekingen, kaygılı ve pasif olma gibi özellikleri taşımaktadırlar (ınkır, 2006).

Furlog ve Morrison (2000)'a göre okul şiddeti çok boyutlu bir yapıdadır. Sadece okul iklimine zarar vermekle kalmaz öğrenmeyi engeller ve gelişime zarar veren öfke ve suç etkinlikleri de içerir. Bu görüş doğrultusunda okuldaki şiddet; zamanla hırsızlık, adam öldürmeye kadar uzanan suçları kapsamaktadır. Okulda şiddet okulun her yerinde ortaya çıkabilir. Okullarda yaşanan şiddet toplumun her kesimi tarafından kaygıyla takip edilmektedir. Halk, medya, politikacılar ve bilim adamları okuldaki şiddeti kendi bakış açılarına göre ele almaktadırlar.

şiddetin okullarda ne sıklıkta ve ne şekilde yaşandığı konusunda bir ortak kanaate varmak oldukça zordur. Eğer şiddetin sıklıkla yaşanması, okul sorunu olarak tanımlanmasında temel kriterse, bu durum okulun ciddi şiddet problemi olduğunun

okul çalışanları ve öğrenciler tarafından kabul edilmesi için kaç adet ciddi şiddet olayına ihtiyaç olduğu sorusunu akla getirmektedir (Astor ve Mayer, 2001).

Okuldaki şiddet ile okulun bulunduğu yer arasında ilişki araştırmacılar tarafından ilgi çekmektedir. Bazı araştırmacılar ise gençlik şiddeti adı altında, okul içi şiddeti incelemektedir. Okulda meydana gelen şiddet ile okul ikliminin özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılar da artmaktadır.

Bazı araştırmacılar; okuldaki şiddet çalışmalarında şiddetin gerçekte toplum ve aileye dayandığını, kalabalık okullar hariç okulun ikliminin ve uygulanan politikalarının öğrencilerin şiddete başvurularında daha az etkili olduğu vurgulanmaktadır. Belli okul politikaları riskli öğrencileri suça itebilir (O'Relly ve Verdugo, 1999; akt, Rebrenoviç, 2004). Bazı araştırmacılara göre ise: okuldaki düzensizlik ve herhangi bir organizasyon eksikliği okuldaki güvenliği ciddi olarak etkilemektedir (EARGED, 2007).

Şiddet, okula öğrenciler tarafından taşınan yaşam tarzı olarak da görülmektedir. Şiddeti öğrenciler ailelerinde, mahallelerinde yaşayarak öğrenmekte ve bunu okula taşımaktadırlar. Okul çevresindeki şiddet ile okul içinde yapılan suç arasındaki ilişki tam olarak tespit edilememektedir. Çok fakir şehir içi mahallerde güvenli okullar mevcut olduğu gibi tam tersi de olabilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde gelirin az olduğu bölgelerde şiddete az rastlanan okullar görülmektedir. Bu okullar böyle mahallelerde olmalarına rağmen toplumla iş birliği yaparak kapılarını topluma açmakta ve topluma kaynaşmaktadır (EARGED, 2007).

Gözütok'un (1993) ortaokul ve lise öğrencilerine öğretmenlerin uyguladıkları cezalandırma biçimlerini ve cezalandırma sıklıklarını belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada; (%57,55) tokat attığını, (%45,97) kulak çektiğini, (%30,87) saç çektiğini, (%25) elindeki tebeşir ve silgiyi fırlattığını, (%14,59) sopayla dövdüğünü, (%11,57) tekme attığını, (%10,40) çok şiddetli dövdüğünü, (%7,7) başını sıraya veya duvara vurarak dövdüğünü belirtmişlerdir.

Cezalandırma sıklığı olarak öğrencilerin (%14,93) ayda bir, (%12,41) 15 – 20 günde bir ve (%9,22) her gün bedensel ceza uygulamaları olduğunu bildirmişlerdir (Gözütok, 1993). Gözütok'a (1993) göre bir istismar yolu olarak ortaya çıkan ceza sürecinin çocukta ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar şu şekilde sınıflandırılmıştır.

Öğrencinin;

- Zihinsel faaliyetlere yoğunlaşmada yetersizleşir.
- Okuldaki başarısı düşer ve zararlı alışkanlıklara sığınma eğilimi gösterir.
- Okula devamsızlık, okulu terk etme ve evden kaçma artar.
- Dürüstlükten ayrılma sıklaşır. Cezadan kurtulmak için yalan söyleme ve suça yönelme kolaylaşır.
- Öz saygı oluşamaz, korkak ve silik kişilik oluşumu, sapmalara yatkınlık artar.
- Öfke, nefret, kin duyguları öne çıkar ve saldırganlık eğilimi güçlenir.
- Erken yaşta bedensel uyarılara, cinsel bozukluklara ve sapmalara ortam hazırlanır.
- Fiziksel yaralanma, sakat kalma, bunun yaratacağı sinir sistemi bozuklukları ve bireyi intiharda çözüm yolu aramaya kadar götürür (Gözütok, 1993).

Toplumumuzdaki yaygın inanışın aksine araştırmalar eğitimde fiziksel cezanın başarısız olduğunu; övgü, ödüllendirme takdir etme gibi olumlu yaklaşımların daha etkili olduğunu göstermektedir. Fiziksel ceza ile öğrencinin özgüvenini kaybolmakta, öğrenci davranışı daha da kötüleşmekte, saldırgan ve yıkıcı davranışları artmakta, sınıf düzenini bozan, eşyalara zarar veren, öğretmenlere karşılık veren, yalan söyleyen olumsuz davranışları artmaktadır. İstenmeyen davranışı, fiziksel cezanın etkisiyle değiştirmeye çalışmak, yaz yağmurunun etkisi gibi geçicidir. Bir süre sonra tekrarlanan olumsuz davranışta sonuç alabilmek için giderek cezanın şiddetinin artırılması gerekir (Beyazova ve Şahin, 2001).

2.4.1 Okullarda Şiddeti Önlemek.

Eğitim ortamlarında yaşanan şiddet küresel bir sorundur. Dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemiz okullarında da sürekli bir artış gösteren şiddet olayları endişe verici bir duruma gelmektedir. Okullarda yaşanan ve yaşanması muhtemel şiddet olayları karşısında öğretmenler, veliler ve toplumun tüm kesimi endişe duymaktadır.

Çocuk ve gençlerin şiddete ve suça yönelmesinin sosyolojik, psikolojik, pedagojik ve ekonomik boyutları vardır. Bu karmaşık olgunun karşısında toplumun

tüm kesimlerinin iş birliği yapması, eğitim kurum ve kuruluşlarıyla birlikte hareket edilmesi zorunludur. Çocukluğunda herhangi bir nedenle şiddete maruz kalan veya şiddete tanık olanlar şiddeti öğrenerek şiddet uygulayanlardır. Bu nedendir ki şiddet bireysel bir olgu değil, toplumsal bir olgu haline gelmiştir.

Solak'a (2007) göre genel suç artışının artmasıyla birlikte toplumun bir parçası olan okullardaki şiddeti anlayabilmek için çevreyi ve toplumu incelemeliyiz. Solak, illerin birbirinden farklı sosyolojik yapılarının varlığını belirterek farklı sosyolojik yapıda yer alan illerimizdeki okulların güvenli hale getirilebilmesi için her okulun kendine has çözümler üretmesini savunmaktadır.

Okulları güvenli hale getirecek ortak bir çare yoktur. Okullarda çalıştırılan güvenlik görevlilerinin tüm şiddet sorunlarını çözeceğini düşünmek yanlıştır. Güvenlik görevlileri okula dışarıdan yapılacak saldırılarda etkili olabilir. Ankara'dan 81 ile iletilecek ve meseleyi kökten halledecek ortak sihirli bir model yoktur (Solak, 2007).

Aile içinde ve okul içinde yaşanan şiddet, çocuğun bedenen ve ruhen sağlığını bozar; çocukta korku, güvensizlik, çeşitli ruhsal bozukluklar, başarısızlık, evden kaçma, okuldan kaçma, okula gitmeme, yalan söyleme, öfke, nefret, kin duyguları, saldırganlık, cinsel sapmalar, yaralanma, sakat kalma, intihara yönelme vb. sorunlar ortaya çıkarabilir.

Eğitilmiş ve eğitilmek isteyen insanların bir araya geldiği bir kurum olan okuldaki duruma baktığımızda amacı ve işlevi aydınlanma, sosyalleştirme, bilgi ve değerler kazandırma olan okul kavramı şiddet kavramı ile çelişir. Oysa yapılan araştırmalar, okulda da şiddetin varlığını göstermektedir (Gözütok, 2001).

Okullarımızda önceden daha çok psikolojik olarak görülen şiddet, günümüzde hem suçluları hem de mağdurları öğrenci ve öğretmenler olan fiziksel şiddet almıştır. Oysa geçmişteki, psikolojik şiddetin uygulayıcıları daha çok anne, baba, öğretmen ve yöneticiler oluyordu (Gümüşeli, 2006).

2005-2006 eğitim öğretim yılında okullarımızda yaşanan yoğun şiddet olayları üzerine çok sayıda araştırma yapıldı. Farklı bölgelere göre 29 ilden seçilen 193 okulda, Prof. Dr. Adnan Gümüş'ün danışmanlığında yapılan araştırmaya göre

2006'ın ilk beş ayında okullarda çıkan olaylarda ülke çapında 14 öğrenci hayatını kaybettiği, 104 öğrenci ile 3 öğretmenin yaralandı (Kaynar ve Özbarış, 2006). Aynı araştırmada öğrencilerin %54'ünün üzerinde kesici araç bulundu (Kaynar ve Özbarış, 2006). Araştırmada öğrencilerin %87'si idareciler, %86'sı eğitimciler tarafından azarlandıklarını; yine öğrencilerin %33'ü idareciler den %38'i eğitimcilerden dayak yediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmada okullarda şiddetin öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğrenciye ve öğrenciden öğretmene olmak üzere üç yönlü olduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırma yapılan 193 okulun %55'inde öğrenciler tarafından öğretmenlere karşı şiddet uygulandığı görülmüştür. Öğretmen ve yöneticilerin okulların %20'sinde okul içinde, %16'sında ise okul dışında, öğrencilerin fiziki tehditlerine ya da doğrudan saldırılarına uğradıkları görülmüştür.

Sönmez'e göre, okuldaki tüm öğrencilerin, okul içinde fiziki ve sosyal olarak ihtiyaçları karşılanıyorsa, o öğrenciler kendilerini okulda mutlu, güvenli ve huzurlu hissediyorlarsa, kurallar demokratik olarak işliyorsa, adalet ve güvenin okulda varlığı hissediliyorsa, o okulda şiddetin barınması mümkün olmayacaktır (Sönmez, 2010).

Ortaokul öğrencileri ergenlik etkisiyle riskli bir dönemde yer almaktadırlar. Bu yaş grubu öğrencilere etkili ve hoşgörülü müdahale edilmeli, görüşleri alınmalı, şiddette yönelme potansiyelleri azaltılmalıdır. Aileler ve eğitimcilerle işbirliği yapılması gerektiği fikrinden hareketle bu konuda araştırmalar yapılmıştır.

Erçetin'e (2006) göre Okullarda meydana gelen şiddet olaylarını önlemek amacıyla dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Okul programlarında çocuğu hem bilişsel düzeyde yetiştiren hem de psikolojik, sosyal ve fiziksel açıdan gelişimine yardımcı olan aktivitelere dengeli bir şekilde yer verilmelidir.
- Öğrencilerin sanatsal yönleri ve anlayışını geliştirilmelidir.
- Okul ders programlarında ve rehberlik programlarında temel eğitim döneminden başlayarak çocuklarda öz disiplin kavramını yerleştirecek etkinliklere yer verilmelidir. Buna ilaveten çocuklara; insani değerler eğitimi verilerek "edinmiş oldukları bilgileri analiz etme, dürüstlük, basit uyuşmazlık ve anlaşmazlıkları çözme, olaylar arasında ilişki

kurabilme, düşündüklerini ifade etme, ilişkilerde karşılıklı anlaşmalara varma” becerileri kazandırılmalıdır.

- Okullarda aileler için uzmanlar tarafından ana-baba eğitimleri düzenlenmeli ve onları sağlıklı birer toplum üyesi olarak yetiştirmelerine yardımcı olacak bilgiler verilmelidir.
- Sosyoekonomik durumu iyi olmayan çocukların ailelerine maddi destek sağlanmalıdır.
- Okul çevrelerinde bulunan internet kafe ve oyun salonları gibi mekânlar ilgili birimlerce sıkı bir şekilde denetlenmelidir.
- Okul güvenliği için, öğrenci şiddet olaylarının sık yaşandığı okullarda okul polis uygulaması yaygınlaştırılmalıdır.
- Okuldaki planlama ve politika belirleme kararlarına öğrenciler katılmalıdır.
- Okulda takım ruhu oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin sosyokültürel farklılıkları tanınmalı ve çeşitlilik hoş görülmelidir.
- Öğrencilere kendilerinden beklenen davranışlar açıkça ifade edilmelidir.
- Şiddeti önlemeye yönelik yapılacak çalışmalara aileler de katılmalı.
- Okullarda olası krizlere müdahale edebilecek bilgi ve becerilere sahip olan bir komisyon oluşturulmalıdır.
- Okul şiddeti önleme planı hazırlanmalıdır.
- Okul zorbalığı ile mücadele edilip, öğrencilere sosyal beceriler kazandırılmalıdır.
- Yüksek risk altındaki öğrencilere yardım edilmeli, onların ilgili birimlere yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Tüm öğrencilerle yakın iletişim kurulmalıdır.
- Gerekli olduğu durumlarda (ikili eğitim yapan ve öğrencisi kalabalık olan okullarda) ve bölgelerde okul polisi uygulaması yapılmalıdır.
- Şiddet davranışı sergileyen veya suç işleyen öğrencilere yönelik mutlaka caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır.

Öğrencilerin şiddet ve varsa suç içeren davranışlarını engellemek için bazı tedbirler alınırken, olumsuz davranışların yerini alacak davranış kalıplarının karakter eğitimi, çatışma yönetimi gibi eğitim uygulamalarıyla öğrencilere sunulması etkili olabilir. Okullarda şiddeti önleme konusunda yapılabilecek çalışmalara tüm paydaşların katılımı ile olumlu sonuç alınması mümkün olacaktır. Bu konuda Solak ve arkadaşları (2007) okul yönetimine, öğretmenlere ve velilere düşen sorumlulukları aşağıdaki şekilde sıralamaktadır.

2.4.1.1 Okul Yönetimine Düşen Görevler

- Okullarda giriş ve çıkışlar kontrollü bir şekilde yapılmalı.
- Eğitim yöneticileri güvenliğini mutlaka gündemlerine almalı,
- Okulda güvenlik konusu, okulun vizyon ve misyon belirleme çalışmalarında göz önünde bulundurulmalı,
- Velilerin ve öğrencilerin katılımıyla okul güvenliği komisyonu oluşturulmalı,
- Okula gelen ziyaretçilerin takip edilmesi, okul içerisinde dolaşmaları önlenmeli,
- Yerel toplum liderleri ve emniyet ile işbirliği içinde olmalı,
- Öğrenciler ve okul personeline okulu sahiplenen okul iklimi oluşturulmalı,
- Okul kurallarının oluşturulmasında öğrenci ve öğretmenlerin katılımı sağlanmalı,
- Okul kurallarına aykırı hareket edenlere hoşgörü gösterilmemeli,
- Okulda akran danışmanlığı ve akran arabuluculuğu programları uygulanmalı,
- Risk altındaki öğrencilerle öğretmen eşleştirmesi yapılmalı ve yakından ilgilenilmesi sağlanması
- Gerekliyse okullarda güvenlik personeli görevlendirilmeli.

2.4.1.2 Öğretmenlere Düşen Görevler

- Risk altındaki öğrenciler tespit edilmeli ve bireysel olarak ilgilenilmeli,
- Sürekli şiddet ve zorbalık davranışı gösteren öğrencilerle bireysel ilgilenilmeli,

- Öğrencileri şiddete iten nedenler tespit edilerek ilgili yetkililerle paylaşılmalı ve önlem alınması için girişimler yapılmalı,
- Şiddet davranışı gösteren öğrenciye anında müdahale edilmeli,
- Olaylara karışanları mutlaka okul yönetimlerine bildirilmeli,
- Fiziksel güç kullanmaktan mutlaka kaçınılmalı,
- Olaylara karışan kişilere mutlaka uzun süreli danışma hizmeti verilmelidir.

2.4.1.3 Anne Babalara Düşen Görevler

- Çocuklar için açık bir şekilde sınırlamalar (kurallar) koyulmalı,
- Çocuk ile yakınlık kurulmalı,
- Eğitime önem verilmeli ve eğitimi teşvik etmeli,
- Çocuk ile oldukça sıcak ve eleştiri düzeyi düşük bir etkileşim tarzı kullanılmalı,
- Yardımseverlik, paylaşım, hoşgörü gibi davranış geliştirilmesi sağlanmalı,
- Başarı için yüksek ama ulaşılabilir hedefler koyulmalı,
- Çocuğun mutlaka bir amaç belirlemesine destek olunmalı,
- Olumlu sosyal değerlerin kazanılması ve geliştirilmesi sağlanmalı,
- Liderlik, karar verme ve anlamlı katılım sağlama için çaba sarf etmeli,
- Her çocuğun farklı birey olduğunu bilmeli ve bu yönde davranış geliştirmelidir.

2.5 Şiddet İle İlgili Kuramlar

Şiddet üzerine dört kuram ileri sürülmektedir. Bunlar, uyarma kuramı, arınma kuramı, anomi kuramı ve kanıksama kuramı şeklinde sıralanmaktadır (Artuk, 2002).

Uyarma Kuramı, şiddetin öğrenilir ve taklit edilir olduğunu savunur. Bu kuram Bandura ve arkadaşları tarafından yapılan bir deneye dayandırılmaktadır. Deneyde, 3-6 yaş arası 96 çocuk dört gruba bölünür. İlk gruba şişme palyaçoya bir yetişkinin uyguladığı şiddet içeren hareketler seyrettirilir. İkinci gruba bu şiddet hareketleri film halinde, üçüncü gruba ise aynı sahne çizgi film olarak izlettirilir. Bundan sonra çocuklar şişirme palyaço ile 20'şer dakika bir arada bırakılır. Şiddet görüntüleri izleyen her çocuğun bağırarak palyaçoya vurdukları gözlenirken, bu görüntüleri

izlemeyen çocuklarda palyaçoya karşı hiçbir şiddet eğilimi gözlenmez. Bu deney aynı zamanda “suç öğrenilen, taklit edilen bir davranıştır; kalıtımla geçmez, icat edilmez” fikrini (İçli, 2002) de desteklemektedir.

Arınma Kuramı, medyadaki şiddetin seyredenlerde saldırganlığı azalttığını ileri sürer. Bu kurama göre, şiddet görüntülerinin izlenmesi kişide anti-sosyal davranışlara yol açmaz. Arınma kuramında, saldırganlığın hayal düzeyinde yaşanmasının eylem güdülerinin zayıflamasına yol açtığı ileri sürülmektedir. Bu kuram, medyanın büyük bir bölümünün şiddetin onun kötülüğü ve yıkıcılığı ile birlikte ele aldığını, seyircinin şiddeti kurban üzerinde uyandırdığı acıyı da yaşayarak algıladığını savunur. Bu görüş, Mevlana'nın, “edebi kimden öğrendin?” sorusuna verdiği “edepsizden” cevabını çağrıştırmaktadır (İpek, 2007).

Anomi Kuramı, iktidar, şöhret gibi toplumun yarattığı ve insanları kendilerine ulaşmaya teşvik ettiği hedeflerin çok olduğu; bu hedeflere meşru yollarla ulaşabilmenin ise sınırlı ve zor olduğunu ileri sürer. Bu kurama göre insanlar, bu hedeflere kısa yoldan ulaşmak için gayri meşru yollara da başvurabilmekte yani bu hedeflere ulaşmak için suça veya şiddete yönelebilmektedir (İpek, 2007).

Kanıksama Kuramına göre ise şiddet içerikli yayınlar kişilerde duygu körlüğü yaratır. Birey izlediği şiddet içerikli yayınları kanıksayarak bunlara duyarsız kalmaya başlar. Örneğin, televizyonda silahlı çatışmaları ve bu çatışmalarda ölen insanlara tanık olunması, seyredenlerin gerçek dünyada bu tür olaylara duyarsız kalmasına yol açmaktadır (İpek, 2007).

Medyadaki şiddetin etkileri üzerine de dört farklı kuram geliştirilmiştir. Bunlardan birincisi medyadaki şiddetin olumlu yanına işaret ederken diğer üç tanesi olumsuz yanlarını ön plana çıkarmaktadır.

2.6 Şiddetin Nedenleri

İnsanın yaradılışı kadar eski bir geçmişe sahip olan “şiddet” olgusu, önceleri yaşamın gerekli bir parçası olarak kabul edilmiştir (Gözütok ve diğerleri, 2007). İnsan davranışları konusunda çalışmaların yapılmasıyla birlikte, şiddetin insana verdiği zararlar ve insanın şiddet uygulamasının nedenleri araştırmalara konu olmuştur. Bu araştırmalar şiddetin içgüdüsel olduğunu ya da aile, okul, çevre ve toplumla olan etkileşimlerin bir ürünü olduğunu savunmaktadır.

Gözütok ve arkadaşlarına göre şiddet; amaçlı-amaçsız, kontrollü- gelişigüzel, bireysel- örgütlü ve kolektif - sistematik olarak kendini gösterir.

Bazılarına göre devlet, milliyet, din ya da mezhep, güçlü olma, sahip olma, hükmetme, yönetimi altına alma adına başkalarına şiddet uygulamaktadır.

Kişinin hayatında karşısına çıkan çeşitli kriz durumları ve bunlarla baş edememe; yeni bir kardeş, sevdiğinin kaybı, hastalık, işsizlik, beklentileri karşılayamayan evlilikler, başarısızlık, kendini ifade edememe bu etkenlere örnek gösterilebilir.

Kişinin, çocukluk döneminden sahip olduğu duygu, düşünce bilinçaltına atılmış birikimleri buna bağlı olarak dürtüleri, ilerleyen yaşlarında şiddet uygulamasına neden olmaktadır.

Uzmanlar şiddetin kaynağının üç farklı yerde aranması gerektiğini ileri sürmektedir (İçli, 2002). Bunlardan birincisi *aile*dir. Çoğunlukla şiddet davranışı sergileyen çocukların anne babalarında da aynı davranışlar gözlenmektedir. Şiddetin ikinci kaynağı *çevre*dir. Yasaların çiğnenmesinin alışkanlık haline gelmiş olduğu bir çevrede yetişen çocuğun yasalara uymaması ve şiddet içeren davranışlar göstermesi olağandır. Şiddetin üçüncü kaynağını ise medyadan etkilenen *kamuoyu* oluşturur. Kanunları çiğneyenlerin kahraman ilan edildiği, şiddet uygulayanların yanına kar kaldığı televizyon programları ve filmler bireyin bu tür davranışları benimseyip öğrenmesine neden olur.

Vural'a (2006) göre, ülkemizde şiddetin nedenleri arasında "Ailenin tavırları ve eğitim durumu, eğitim sistemimiz, ekonomik yetersizlikler ve gençlerin yararlanabileceği sanat ve spor merkezlerinin azlığı ve medyada şiddetle ilgili yayınların bilinçsizce yapılması" gibi durumlar gösterilebilir.

Buluç (2006), şiddetin nedenlerini araştırırken "çocuklar suç ve şiddeti nasıl öğrenebilir?" sorusunu yöneltir. Buluç'a göre; çocuklar suç ve şiddet arkadaşlarından görerek duyarak, ailelerinin disiplin sağlama amacıyla fiziksel ceza yöntemlerini kullanmasından, medyadan veya şiddet içeren sinema filmlerinden kolaylıkla öğrenebilmektedirler. Teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının hızla geliştiği dünyamızda çocukların suç ve şiddet içeren davranışları kolayca öğrenmesi mümkün

olmaktadır. Okulların sahip olduğu olumsuz şartlar şiddetin artmasında etkili olmaktadır. Okulların ve sınıfların aşırı derecede büyük ve kalabalık (sınıfların standartların çok üzerinde öğrenciyle doldurulması) olması, eğitim programlarının aşırı yoğun olması, öğrencilerin ilgisizliği, sosyal, kültürel ve fiziksel imkânlarının yetersizliği, iletişim kurulamaması, çevreden soyutlanma, okulda çetelerin oluşması gibi olumsuz şartlar, okullarda kargaşanın artmasına, suç ve şiddet içeren olayların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Cezaevlerindeki hükümlü tutuklu çocuklara yönelik bir saha çalışmasında (TBMM 2007) birebir görüşme tekniğiyle yürütülen anket çalışmasında sorulan sorulardan birisi, “Neden başkalarına fiziksel şiddet uyguladınız?” şeklindeydi. Soruya cevap veren 1042 çocuğun, şiddet uygulamayı kendine göre bazı nedenlere dayandırma oranı şöyledir: % 62,9 kendini ve hakkını korumak için; %7,0 öcünü almak için; % 9,4 karşısındakini cezalandırmak için; %3,8 şiddetten zevk aldığı için; %16,9 sorun çözmenin başka yol bilmediği için şiddete başvurdıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmaya göre; suça bulaşan çocukların şiddet uygulama nedenlerinin başında üçte ikilik bir kısmının verdiği cevaba göre “kendi hakkını koruma” düşüncesi gelmektedir. Bu durum çocuklarda şiddete hazır ruh halinin varlığı göstermektedir.

Cezaevlerindeki çocuk ve gençlere yönelik saha çalışmalarında cezaevlerindeki çocuk ve gençlere göre, suça sürükleyen faktörlerden en önemli bulunanlar, oran sırasına göre; %58,60 dini ve ahlaki değer; %55,30 okul eğitiminin yetersizliği; %48,0 aile içi eğitiminin yetersizliği sıralanmaktadır (Solak, 2011).

Cezaevine düşen çocuk ve gençlere göre suça sürüklenmede en önemli faktör, dini ve ahlaki değerlerin eksikliği, ikinci önemli faktör, okul eğitiminin yetersizliği ve üçüncü olarak da ailedeki eğitim durumu belirlenmiştir. Burada öne çıkan üçlü kavram; okul, aile ve değerler, birbirine bağlı olan kurumlar özelliği taşımaktadırlar.

Bizim toplumumuzda çocuklar – özellikle de erkekler – gözyaşlarından (erkek adam ağlamaz), çaresizliklerinden utanırılarak büyütülür. Oysa hangi ölçüde olursa olsun acıyı inkâr etme baskısı altında kaldığımızda, kendi acımızı algılayamayacak duruma geliriz. Bu durum aynı nedenle bir başkasına verdiğimiz acıyı da

algılayamaz hale gelmesine neden olur. Bu bizi, eğer insan acı ve merhamet özelliğini yitirmişse, geriye insanlığından ne kalır sorusuyla karşı karşıya getirir.

2.7 Çocuk ve Hukuk

Bu bölümde dünyada ve ülkemizde çocuk kavramı ile çocuk hukuk ilişkisi ilgili kanunlar nezdinde incelenecektir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesi “ Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşını doldurmamayanlar çocuk sayılır” der. Buna paralel olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 6. maddesinin “b” bendinde çocuk deyiminden henüz 18 yaşına kadar olanların anlaşılacağı belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasası'nda çocuğun korunması 10, 41, 58 ve 61. maddelerde yer almaktadır. Türk Medeni Kanunumuzda da çocukları koruyan çeşitli hükümler yer almaktadır. T.M.K.'nin 24, 323, 346 ve 347. maddeleri ile çocuğun uğrayabileceği fiziki veya duygusal zararlar engellenmeye çalışılmıştır. T.C.K.'nin 31. Maddesinin 1. 2. ve 3. fıkralarında söz konusu cezai ehliyet 12, 15 ve 18 yaşlarının doldurulması ile esas karar verilmektedir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda; koruyucu ve destekleyici tedbirlerin, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirler olduğunu belirtmiştir (Çocuk Koruma Kanunu madde:5).

2.8 Milli Eğitim Bakanlığının Okullarda Şiddet Bağlamında Yürüttüğü Çalışmalar

Milli Eğitim Bakanlığı şiddetin önlenmesi ve azaltılması konusunda çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar şu şekildedir:

- Ortaokul programlarına rehberlik dersi ilave edilmiş, ortaokul ve lisede rehberlik saatleri için gelişimsel anlayışı temel alan, öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal gelişimlerini destekleyen rehberlik programları hazırlanmıştır. Ortaokul ve liselerde sınıf rehberlik Programı 1. sınıftan 12. sınıf sonuna kadar öğrencilerin gelişim dönemlerine özgü kazanımlar içermektedir. Program 7 yeterlik alanı içermektedir. Okula ve çevreye uyum sağlama, Kendini kabullenme,

Kişilerarası ilişkiler, Eğitsel başarı, Eğitsel ve mesleki gelişim, Güvenli ve sağlıklı hayat, Toplum ve ailedir.

- Bakanlıkça okul ve okulun çevresinde meydana gelen, gelme riski yüksek şiddetin azaltılmasına ve önlenmesine yönelik yürütülen çalışmalar şunlardır. Çocuk Dostu Okul Projesi, Psikososyal Okul Projesi, Sokakta Çalışan Çocukların Eğitime Yönlendirilmesi Projesi, Ergenlerde Sağlık Bilinci Geliştirme Projesi, Evin Okula Yakınlaştırılması, Anne-Baba-Çocuk Eğitimi Projesi, Çocuklar ve Ergenler İçin Yaşam Becerileri Eğitimi Projesi, Çocuk ve Gençlerimizin Risklerden Korunma Bilinci Geliştirme.
- 27.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren İlköğretim kurumları Yönetmeliğine olumsuz davranışların caydırıcılığına yönelik olarak “Okul Öğrenci Davranışları Değerlendirme Kurulu” ve İlçe Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu” oluşturulmuştur. Bu kurullarda öğrenci davranışlarına yönelik ödüllendirmeler, yaptırımlar ve uygulama süreci belirtilmiştir.
- 2004 yılında okullarda demokrasi bilinci oluşturmak ve öğrencilerin okul kararlarına katılımını sağlamak amacıyla “Demokrasi Eğitimi ve Okul Öğrenci Meclisleri” oluşturulmuştur.
- Güvenli ve düzenli iyi bir okul kültürü oluşturulmasında öğrenci velilerinin önemli bir paya sahip olması nedeniyle “Okul-Veli-Öğrenci Sözleşmesi” hazırlanmıştır. Bu sözleşme; tarafların karşılıklı hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır.
- Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2006/26 no’lu “Okullarda Şiddetin Önlenmesi” konulu genelge yayımlanmıştır.
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından 14.03.2006 tarih ve 22 sayılı “Öğrencilerimizin Zararlı Madde Kullanımı ve Şiddet Gibi Risklerden Korunması” konulu genelge yayımlanmıştır. Bu genelge ile işbirliği ve iletişimle etkili öğrenme ortamı hazırlayan, okul-öğrenci-veli bütünleşmesi sağlayan bir okul iklimi oluşması hedeflenmektedir.
- “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2011+)” kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı ile

İçişleri Bakanlığı arasında 20.09.2007 tarihinde bir protokol imzalanmıştır.

- İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması” Strateji ve Eylem Planları yıllık olarak hazırlanmaktadır.
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından “Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi” 25 Mart 2013 tarihinde (IPA) hazırlanmıştır. Bu proje Avrupa Birliğı ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından finanse edilmektedir. Bu konuda <http://siddetinonlenmesi.meb.gov.tr/> sitesi hazırlanmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Mart 2006 tarihli “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Hizmet İçi - Eğitim Eğitimci Kitabı” hazırlanmıştır.

Literatüre bakıldığında yurt dışında ve yurt içinde okulda şiddet ve çocuk suçluluğu konusunda yapılan çalışmaların sayısında artış olduğu gözlenmektedir. Çalışmaların bulguları incelendiğinde durumun oldukça ciddi boyutlara ulaştığı görülmektedir.

Türkiye’de yapılan araştırmalarda çocukların yöneldikleri şiddet davranışları arasında karşılıklı darp biçiminde öğrenci kavgalarının ilk sırada yer aldığı; ilk ve ortaokullarda daha hafif düzeylerde (saç çekme, itme, tokat şeklinde), liselerde ise daha ağır düzeyde (bıçakla ve/ veya silahla yaralama, herhangi bir aletle dövme gibi) olduğu ortaya çıkmıştır (Öğülmüş, 1995; Dönmez ve Güven, 2002; Kapçı, 2004; Tor ve Sargın, 2005).

Ali Kaşifoğlu ve arkadaşları (2004) İstanbul’da random seçilen 26 okuldan 9 - 11 yaş arası 4153 öğrenci üzerinde yapmış oldukları bir araştırmada; son bir yılda seçilen bu okullarda ki 4153 öğrencinin % 42’sinin fiziksel bir kavgaya karıştıklarını, bunlardan %7’sinin tedavi gördüğünü, % 19’unun diğer okullardaki çocuklara, %30’unun ise kendi okulundaki arkadaşlarına küfür ettiklerini, %8’inin de okul çevresinde silahlı olduklarını belirlemişlerdir.

Pişkin (2005) tarafından Ankara ilinde üç ilk ve ortaokulunda yapılan bir diğer araştırmada ise; araştırmaya katılan bu öğrencilerin %44'ünün sözel, %30'unun fiziksel, %9'unun cinsel, %1'inin de duygusal zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir.

Genellikle şiddet uygulayanlar okulda teneffüs aralarında kendilerinden güçsüz ve yaş olarak küçük olanları seçtikleri ve şiddet uyguladıkları araştırma sonucunda elde edilmiştir.

Odacı (2007) tarafından Samsun ilinde yapılan araştırmaya göre; erkek çocuklarının şiddet olaylarına daha çok karıştikları, bunarın sayısının çok da fazla olmadığı ancak yıllara göre az da olsa bir artışın (2005'te 2004'e göre daha fazla) söz konusu olduğu gözlenmektedir.

Özpolat ve Bayındır (2007) tarafından öğretmenlere yönelik yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı demokratik bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Sergilenen davranışlardaki kararlılık, öğrenci odaklı iyileştirmeler ve yol göstermeler, kurumsal ve yasal sınırlılıklarını iyi bilme, rehberlik servislerine yönlendirme gibi bilimsel yaklaşımlar dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %2 ile %5'arasının öğrenciye her koşulda şiddet uygulayacağı, %8 ile %22'arasının her koşulda cezalandıracağı (notla tehdit, idareye bildirme, disipline verme, kendine özgü cezalar vb.); %10 kadarının sürekli nasihat etme yöntemine başvuracağı; %38 ile 82'arasının mesleki profesyonelliğinin gerektirdiği davranış biçimini göstereceklerini; %2'lik bir grubun ise bir şeye karışmayan, ilgisiz olacakları anlaşılmaktadır (Özpolat ve Bayındır, 2007).

Sönmez (2010) tarafından Eskişehir ilinde yapılan araştırma sonucuna göre, ilk ve ortaokul yöneticilerin okulda öğrenciler arasında karışılaşılan şiddet türü davranış biçimlerine ilişkin görüşlerine göre sözlü sataşma türünün ve sözel şiddetin en baskın faktör olduğu görümlüktedir. Bunu bedensel, duygusal ve cinsel faktörler izlemektedir. İlk ve ortaokul yöneticilerinin öğrenciler arasında en az gözlemledikleri şiddet ise kurumsal şiddet türü olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye genelinde, çocukların fail olarak yer aldığı olaylar üzerinden seçilen 2008-2009- 2010 genel yüzde oranları şu şekildedir. şahsa karşı işlenen suçlar % 48,39, mala karşı suçlar % 42,67, cinsel suçlar % 3,02, uyuruşturucu suçları % 4,04,

siyasi suçlar % 1,90 oranındadır. Çocuklarca işlenen suç olaylarında şahsa ve mala karşı işlenen suç türleri, çocuk suç olaylarının yaklaşık % 90'ını oluşturmaktadır. Üçüncü sırada uyuşturucu, dördüncü sırada cinsel suçlar ve son sırada en düşük oran olarak siyasi suçlar yer almaktadır (Solak, 2011).

Araştırmalar genellikle büyük şehirlerdeki okullarda yapıldığından, sonuçların Türkiye geneline genelleme yapılması doğru değildir. Zira Anadolu da ki okullar küçük ve öğrenci sayısı azdır. Öğretmen açığı yok denilebilir ve herkes birbirini tanımaktadır. Dölek'in (2002) İstanbul ilinde yapmış olduğu araştırmaya göre, en sık rastlanan zorbalık davranışı "alay etmedir".

Yapılan araştırmada okullarda algılanan şiddet olaylarında birinci sırayı okul eşyalarına kasıtlı olarak zarar verme, ikinci sırayı okul dışında meydana gelen ve yaralamayla sonuçlanan kavgalar, üçüncü sırayı ise öğrenci grupları arasında yaşanan toplu kavgalar almıştır.

Kepenekçi ve Çınkır (2006) tarafından Ankara'da 692 lise öğrencisi üzerinde durum tespit amaçlı gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin % 15,6'sı da cinsel zorbalığa, %28,3'ü duygusal, % 29'u laf atma, % 33,5' sözel ve % 35,5'i fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 46'sı ad takma, % 40,8'i sürekli takılma ve olaylarıyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Serin (2012) tarafından yapılan araştırmaya İstanbul genelinde 74 ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda eğitim gören 4291 öğrenci ve müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlerden oluşan 916 kişi katılmıştır. Çalışmada kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha az siber zorbalık davranışlarda bulunduğu ve daha az mağdur olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin % 17,1'inin siber zorbalığa maruz kaldığını, % 21'i okuldaki arkadaşlarının siber zorbalığına şahit olduğunu belirlenmiştir.

Aynı araştırmada internete internet kafeden giren öğrencilerin ve günde 5 saatten fazla bağlanan öğrencilerin fazla siber zorbalık davranışları göstermeleri dikkat çekmiştir. Ailedeki eğitim seviyesi arttıkça siber zorbalık uygulama o oranda arttığı tespit edilmiştir. Yani annesi yüksek lisans, doktora düzeyinde eğitilmiş olan çocukların, annesi ortaokul mezunu olan çocuklardan, babası sadece okur-yazar olan çocuklar ile babası ortaokul mezunu olan çocuklardan daha fazla siber zorbalık davranışları gösterdikleri görülmüştür. Anne-babalarıyla konuşabilen, sağlıklı

iletişim kurabilen öğrenciler hem daha az siber zorbalık davranışlarında bulunmakta hem de daha az siber mağduru olduğu görülmüştür.

Serin'e göre siber zorbalık davranışına maruz kalan ergenlerde sosyal ilişkide bozulmakta, okuldan kaçma, üzüntü, öfke, endişe, akademik başarısızlık, okul devamsızlığı, yalnızlık, depresyon ve intihar etme gibi ciddi sorunlar görülmektedir.

MEB, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından 2008 yılında yapılan "öğretmenlerin şiddet konusundaki bilgileri, gözlemleri, değerlendirmeleri ve çözüm önerileri" konulu, Türkiye genelinde 1050 öğretmen ile yapılmış araştırma sonuçları şu sonuçları ortaya koymuştur.

- Öğretmenlerin % 50 sinden azı, şiddete karışma potansiyeli olan öğrencileri tespit etmeye yönelik çalışma yapmakta yetersiz kalmaktadır.
- Öğretmenlerin % 85'i şiddet olayına karşı bir planlarının olmadığını belirtmişlerdir.
- Şiddete karışan öğrencilerin her bölgeden gelmekte olduğu görülmüştür.
- Okulların bulunduğu bölgelerin düşük oranda suç işlenen bölgeler olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin%58,4'ü şiddet olaylarından rahatsız olmaktadırlar.
- Öğrencilerin %50,7'si ev ile okul arasındaki şiddet olaylarından rahatsız olmaktadırlar.
- Öğretmenlerin %70'e göre kalabalık okullarda şiddet artmaktadır.
- Öğretmenlerin %60'ı medyanın şiddet olaylarını oldukça abarttığını düşünmektedir.
- Öğretmenler okullarda meydana gelen şiddet olaylarının ancak % 15'nin kamuoyuna yansıtıldığını düşünmektedir.
- Öğretmenlere göre öğrencilerin % 52'si şiddeti çözüm yolu olarak görmektedir.
- Öğretmenlerin çoğu şiddetin tek bir nedene bağlanamayacağını düşünmektedirler.

- Öğretmenlerin yarıdan fazlası şiddetin tam olarak önlenemeyeceğine inanmaktadır.
- Öğretmenlerin sadece % 39'u okullardaki sosyal ve kültürel faaliyetlerin yeterli olduğunu düşünmektedir.
- Öğretmenlerin % 35'i okullardaki sportif faaliyetlerin yeterli olduğunu belirtmektedir.
- Öğretmenlerin %87'si okullarındaki şiddete tolerans göstermemektedirler.
- Öğretmenler okullarda öğrencilere ayrılan mekânları “oldukça” yeterli bulmaktadır.
- Öğretmenler çoğu şiddet konusundaki bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir.
- Öğretmenler okullarında meydana gelecek bir şiddet olayına karşı müdahalede bulunabileceklerini bildirmektedirler.
- Öğretmenler öğrencilere çatışma yönetimi ve stresle başa çıkma eğitimi verilmesini desteklemektedirler.
- Öğretmenler öğrenciler arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde akran arabuluculuğu yönteminin kullanılmasını desteklemektedirler.
- Öğrenciler arasında takım çalışmalarının artırılması öğretmenler tarafından desteklenmektedir.
- Öğretmenler okullarda öğrencilere verilen cezaların şiddet içermediğine inanmaktadırlar.

MEB, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından 2008 yılında yapılan “Ortaöğretim okullarında görevli yöneticilerin şiddet konusundaki bilgi ve becerilerine ilişkin mevcut durum analizi” konulu, Türkiye genelinde 605 okul yöneticisi ile yapılmış araştırma sonuçları şu sonuçları ortaya koymuştur.

- Okul yöneticilerine göre şiddetin önlenmesinde alınacak tedbirlerin başında %96,4 ile ziyaretçi defteri tutmak gelmektedir. Öğrencilerin üstlerini aramak ve okulun giriş çıkış saatlerinde kolluk kuvvetlerinin görev yapması en az orana sahip önlemlerdendir.

- Yöneticiler okullarda alınan bazı fiziki önlemlerin şiddeti önlemede % 47,1 oranında etkili olduğunu düşünmektedir. %13,1'i ise önlemlerin az etkili olduğunu düşünmektedir.
- “Okulunuzda personeliniz tarafından öğrencilerinize karşı şiddet unsuru taşıyan davranışlara rastlıyor musunuz?” sorusuna %92,6’sı “hayır”, %7,4’ü “Evet” cevabını vermiştir.
- Okul yöneticileri şiddet olayları gerçekleştiğinde en çok okul rehberlik servisine yönlendirme yapıldığını, adli makamlara ise çok az haber verdiklerini ifade etmektedirler.
- Okul yöneticilerinin öğrencilerinin okul dışında şiddet olaylarına karışma duygumunu alıp almadıklarıyla ilgili verdikleri “evet” ve “hayır” cevapları oran olarak birbirine yakındır.
- Okul yöneticilerinin okuldaki genel öğrenci sayısı ve erkek öğrenci sayısına göre öğrencilerin şiddet olaylarına karışma duygularının farklılaştığı tespit edilmiştir.
- Okul yöneticilerinin % 83,2 ‘si şiddeti önlemeye yönelik planlarının mevcut olduğunu belirtmişlerdir.
- Okul yöneticilerinin % 33,5’i öğrencilerinin yaşadıkları yerin işlenen suçlara göre düşük oranda suç işlenen bir yer olarak düşünürken, yüksek oranda suç işlenen bir yer olarak düşünenlerin oranı % 9,0’dır.
- Okul yöneticilerine göre; öğrencilerin %96,7 oranında ev ile okul arasındaki şiddetten rahatsız olurken, %3,3’ü okuldaki şiddetten rahatsız olmaktadır.

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarına göre ülkemizde görülen şiddet içerikli davranışların yaygınlaştığı ve önemli bir problem olarak tanımlandığı görülmektedir.

Akiba ve arkadaşları (2002) 37 ülkeyi dâhil ettikleri kültürler arası karşılaştırmalı araştırmalarında okul sistemlerinin okuldaki şiddete etkisinin olup olmadığını araştırmışlardır. Bu ülkelerde okula giden her 4 öğrenciden 3’ü kendini şiddet olaylarının kurbanı veya kurbanı olmaya aday olarak görmektedir. Okulda şiddet öğrencilerin öğrenme ortamlarını en çok etkileyen problem olarak ortaya

çıkıştır. Sadece öğrenciler için değil öğretmenlerin de çoğu okuldaki şiddet olaylarının öğrenme ortamını etkilediğine inandıklarını söylemişlerdir.

Araştırmacılar dünyada kitle eğitim politikalarını oluşturan kişilerin bu konuda okul öğrenme çevreleri ile öğrenmenin doğası arasındaki ilişkiye ilişkin daha fazla ileri düzeyde araştırmaya yer vermeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar. Araştırmadan sonucuna göre okuldaki şiddetin yapısı ile toplumdaki genel şiddet arasında ilişki olmadığı yönündedir. Yine toplumdaki boşanma oranı ile lisan bakımından azınlık olma, okullardaki şiddet oranına etki eden bir özellik değildir. Diğer bir sonuç bu ülkelerde okullar arası ya da okul içi karşılaştırmalarda öğrencilerin başarısız olarak damgalanmaları, onların gelecek kaygısı yaşamalarına ve bundan dolayı sinirlenmelerine ve şiddete yönelmelerine yol açmakta olduğudur.

O'Donnell ve arkadaşları (2005); 769 Afrikalı, Amerikalı ve Latin 8. ve 11. sınıf kız ve erkek öğrenciyi aldıkları araştırmalarında ön ergenlikteki saldırgan davranışları ve kent merkezinde oturan ergenlerin intihar düşüncelerini incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlarda ergenlerin intihar düşüncelerinin sosyal ve demografik değişkenlerle ve depresyon düzeyleriyle ilişkili olduğunu gösterirken, 11. sınıftaki erkeklerin % 24'ü, kızların ise % 29'unun intihar düşüncesi, planı içinde oldukları ve teşebbüsünde oldukları ortaya çıkmıştır. 8. sınıftaki öğrencilerden kızların % 43'ü, erkeklerin % 32'si, son zamanlarda saldırıya uğramaktan korktuklarını; erkeklerin % 33'ü, kızların ise % 19'u yanlarında bıçak taşıdıklarını; % 8 erkek, % 7 kız öğrenci bıçakla saldırıda bulduklarını ve erkeklerin %15'i, kızların ise %4'ü silah taşıdıklarını belirtmişlerdir.

Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen araştırmalar okul içi şiddetin yıllar içerisinde aşırı artmadığını, aynı düzeyde seyrettiğini göstermiştir (Federal Bureau of Investigation Report, 1985-2002; Schwartz, 1996). Astor ve Meyer'e göre halk, medya ve politikacılar okulda meydana gelen şiddetin sadece öldürücü olan şekliyle ilgilendikleri halde, araştırmada elde edilen bulgularda öldürücü şiddet olaylarına çok az rastlandığı görülmüştür (2001). Araştırmada elde edilen verilere göre fiziksel kavgalar ve öldürücü olmayan şiddet olaylarının hem öğretmen ve öğrenciler için daha sık rastlanır durumlar olduğunu ortaya çıkmıştır.

Almanya Federal Kriminal Dairesi BKA'nın okullarda şiddet konusunda hazırlattığı rapora göre, öğrencilerin %80' den çoğu ufak tefek saldırganlık eğilimleri gösterirken, % 5'lik bir kısmı ise düzenli olarak şiddet, tehdit ve hakarete başvurmaktadır (Öğülmüş,1995).

Blaya'nın (2003) gerçekleştirmiş olduğu İngiltere ve Fransa'daki okullardaki şiddet algılarının karşılaştırdığı araştırmada, İngiliz gençlerinin şiddete maruz kalma oranının % 36,8 Fransızlara göre % 12,8 daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı araştırma en sık görülen şiddet türleri sözel şiddet ve kavga olduğunu ortaya çıkarmıştır.

1997'de Day ve Golench'in Kanada Monitoba'da 2286 öğretmen üzerinde gerçekleştirdiği şiddet algısı araştırmasında öğretmenlerin % 45'i okulda sözel tacize, % 10'u ise fiziksel tacize uğradıklarını ifade etmişlerdir. Aynı araştırmada şiddete karşı alınan önlemler konusunda elde edilen verilerde, % 47,6 ile cinsel şiddete karşı alınan önlemler ilk sırada gelirken, şiddetle ilgili personel eğitimlerinin % 28,1'de kaldığı görülmüştür (Day ve Golench, 1997).

Dake, Price ve Telljohan'ın yaptığı araştırmalar 2003, Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen ilk ve ortaokul zorbalığını önleme çalışmalarının disiplin olaylarının % 50 oranında azalttığını ve okuldan uzaklaştırma oranlarını düşürdüğünün ortaya koymuştur. Norveç'te uygulanan programların değerlendirilmesinde bu programların ilk ve ortaokullarda etkili olmasına rağmen, liselerde aynı etkiyi göstermediği anlaşılmıştır (Dake ve diğerleri; 2003).

3. Bölüm: Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem ve veri toplama aracı ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen bir çalışmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009, s:77). Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011)

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evrenini, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaokullarda görev yapan ortaokul yöneticileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma evrenini ise 2013-2014 öğretim yılında İstanbul ili Esenyurt ilçesinin 37 ortaokulunda görev yapan 147 ortaokul yöneticisi (müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı) oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma evreni, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Araştırmada, çalışma evreninin tamamına ulaşılması hedeflenmiş ancak çalışma evreninde yer alan 147 okul yöneticisinden 120 tanesi ile çalışma yapılabilmektedir. Çalışma evreninin %81.63’ü ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, ikinci bölümde 26 maddeden oluşan “Okulda Öğrenciler Arasında Karşılaşılan

Davranış Biçimleri Anketi”, üçüncü bölümde ise bir tane açık uçlu soru yer almaktadır.

Araştırmada kullanılan“Okulda Öğrenciler Arasında Karşılaşılan Davranış Biçimleri ” anketi Çinkır ve Karaman-Kepenekçi (2003) tarafından oluşturulan “Şiddet ve Kaba Güç Anketi’ndeki” sınıflamalar doğrultusunda 2008 yılında, Turan, Çubukçu ve Girmen tarafından geliştirilmiştir.

Ölçekte beşli likert derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, hiçbir zaman (1), çok seyrek (2), ara sıra (3), çok sık (4) ve her zaman (5) seçeneklerinden oluşmuştur. Ölçeğin boyutlar bazında alınan puanın yüksekliği, o boyutun ifade ettiği değişkenin sahip olunma düzeyini gösterir.

Söz konusu anket toplam 26 maddeden oluşmakta olup, (i) Cinsel, (ii) Bedensel, (iii) Duygusal, (iv) Sözel ve (v) Kurumsal olmak üzere beş (5) boyuttan oluşmaktadır. Anket ek2’de sunulmuştur.

Bunlar;

(i) Cinsel Şiddet: Sarkıntılık, elle taciz, cinsellik içeren sözler söyleme (Turan, Çubukçu ve Girmen, 2008; Çinkır ve Karaman-Kepenekçi, 2003). Ölçekteki 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 numaralı maddeler şiddetin cinsel boyutunu ölçmektedir.

Madde örnekleri:

(1) Okuldaki bazı öğrenciler, , birbirlerine sarkıntılık yapıyorlar.

(2) Okuldaki bazı öğrenciler, , birbirlerine elle rahatsız ediyorlar.

(ii) Bedensel Şiddet: İtme, tekme atma, yumruklama, saç çekme, kulak çekme, bedensel kaba şaka, silah veya bıçak ile saldırma ya da korkutma amaçlı kullanılan her türlü fiziksel şiddet (Turan, Çubukçu ve Girmen, 2008; Çinkır ve Karaman-Kepenekçi, 2003). Ölçekteki 1, 2, 3, 4, 5 numaralı maddeler şiddetin bedensel boyutunu ölçmektedir.

Madde örnekleri:

(1) Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tokat atıyorlar.

(2) Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin hoşuna gitmeyen şakalar yapıyorlar.

(iii) Duygusal Şiddet: Gruptan dışlama, ayrımcılık, aşağılama, eşyalarına zarar verme, eşyalarını ya da parasını zorla alma, kasıtlı olarak arkadaşça davranmama (Turan, Çubukçu ve Girmen, 2008; Çinkır ve Karaman-Kepenekçi, 2003). Ölçekteki 12, 13, 14, 15 numaralı maddeler şiddetin duygusal boyutunu ölçmektedir.

Madde örnekleri:

(1) Okuldaki bazı öğrenciler birbirlerini tehdit ediyorlar.

(2) Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini küçük düşürüyorlar.

(iv) Sözel Şiddet: Ad takma, alay etme, söylenti yayma, çirkin takılmalar, tehdit etme, sözel kaba şaka, hakkında kötü şeyler yazma, incitici notlar bırakma (Turan, Çubukçu ve Girmen, 2008; Çinkır ve Karaman-Kepenekçi, 2003). Ölçekteki 6, 7, 8, 9, 10, 11 numaralı maddeler şiddetin sözel boyutunu ölçmektedir.

Madde örnekleri:

(1) Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleriyle alay ediyorlar.

(2) Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine iftira ediyorlar.

(v) Kurumsal Şiddet: Kuruma zarar verme niteliği taşıyan, masa ve sıraları kırma, zedeleme, duvarları kirletme, tuvalet gibi ortak kullanım yerlerini kirletme (Turan, Çubukçu ve Girmen, 2008). Ölçekteki 24, 25, 26 numaralı maddeler şiddetin kurumsal boyutunu ölçmektedir.

Madde örnekleri:

(1) Okuldaki bazı öğrenciler, tuvaletleri pis bırakıyorlar.

(2) Okuldaki bazı öğrenciler, sıralara yazı yazıyorlar.

Açık Uçlu Soru: Ölçeğin üçüncü bölümünde aşağıda belirtilen bir tane açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Okulda şiddetle baş etmede en çok kullandığımız yöntem nedir?

3.4 Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (Oneway) ANOVA testi kullanılmıştır.

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi Pearson moment korelasyon analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. Bölüm: Bulgular

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan ortaokul yöneticilerinden ölçek yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1 Ortaokul Yöneticilerinin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan ortaokul yöneticilerinin cinsiyet, medeni durum, görev, yöneticilikteki mesleki kıdem, öğretmenlikteki mesleki kıdem, mezun olunan öğretim programı değişkenlerine ilişkin dağılımlarının frekans(N) ve yüzde(%) olarak” incelenmesi yer almaktadır.

Tablo 1
Ortaokul Yöneticilerinin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Tablolar	Demografik Değişkenler	(N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	24	20,0
	Erkek	96	80,0
	Toplam	120	100,0
Medeni Durum	Evli	95	79,2
	Bekâr	25	20,8
	Toplam	120	100,0
Görev	Müdür	26	21,7
	Müdür Baş Yardımcısı	16	13,3
	Müdür Yardımcısı	78	65,0
	Toplam	120	100,0
Yöneticilikteki Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	50	41,7
	6-10 Yıl	30	25,0
	11-20 Yıl	28	23,3
	21 Yıl ve üzeri	12	10,0
	Toplam	120	100,0
Öğretmenlikteki Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	18	15,0
	6-10 Yıl	31	25,8
	11-20 Yıl	54	45,0
	21 Yıl ve üzeri	17	14,2
	Toplam	120	100,0
Mezun Olunan Öğretim Programı	Eğitim Fakültesi	87	72,5
	Eğitim Enstitüsü	14	11,7
	Fen Edebiyat Fakültesi	12	10,0
	Diğer	7	5,8
	Toplam	120	100,0

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticilerinin tanımlayıcı özellikleri Tablo 1’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticileri, cinsiyet değişkenine göre 24'ü (%20,0) Kadın, 96'sı (%80,0) Erkektir.

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticileri, medeni durum değişkenine göre 95'i (%79,2) Evli, 25'i (%20,8) Bekârdır.

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticilerinin, 26'sı (%21,7) Müdür; 16'sı (%13,3) Müdür Baş Yardımcısı; 78'i (%65,0) Müdür Yardımcısıdır.

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticileri, yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre 50'si (%41,7) 1-5 yıl, 30'u (%25,0) 6-10 yıl, 28'i (%23,3) 11-20 yıl, 12'si (%10,0) 21 yıl ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticileri, öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre 18'i (%15,0) 1-5 yıl, 31'i (%25,8) 6-10 yıl, 54'ü (%45,0) 11-20 yıl, 17'si (%14,2) 21 yıl ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan ortaokul yöneticileri, mezun olunan öğretim programı değişkenine göre 87'si (%72,5) Eğitim Fakültesi, 14'ü (%11,7) Eğitim Enstitüsü, 12'si (%10,0) Fen Edebiyat Fakültesi, 7'si (%5,8) Diğer olarak dağılmaktadır.

4.2 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarına İlişkin Bulguların İncelenmesi

Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarına ilişkin bulgular incelenmiştir.

Tablo 2
Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışların Düzeylerinin İncelenmesi

Şiddet Türleri	N	\bar{X}	Ss	Min.	Max.
Cinsel	120	2,488	0,701	1,170	4,500
Bedensel	120	3,012	0,645	1,600	5,000
Duygusal	120	2,771	0,656	1,250	4,500
Sözel	120	3,023	0,734	1,200	4,600
Kurumsal	120	2,758	0,655	1,330	4,670

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü davranış düzeyi zayıf (\bar{X} =2,488, Ss=0,701); bedensel şiddet türü davranış düzeyi orta (\bar{X} =3,012, Ss=0,645); duygusal şiddet türü davranış düzeyi orta (\bar{X} =2,771, Ss=0,656); sözel şiddet türü davranış düzeyi orta

(\bar{X} =3,023, S_s =0,734); kurumsal şiddet türü davranış düzeyi orta (\bar{X} =2,758, S_s =0,655); olarak saptanmıştır (bkz. Tablo 2).

4.2.1 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların İncelenmesi. Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışları ile ilgili ifadelere verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tablo 3

Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların İncelenmesi

	Hiçbir Zaman		Çok Seyrek		Ara Sıra		Çok Sık		Her Zaman		\bar{X}	Ss
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini itiyorlar.	0	0,0	4	3,3	34	28,3	60	50,0	22	18,3	3,830	0,760
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tokat atıyorlar.	2	1,7	31	25,8	63	52,5	23	19,2	1	0,8	2,920	0,740
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini tekmeliyorlar.	0	0,0	30	25,0	67	55,8	18	15,0	5	4,2	2,980	0,756
Okuldaki bazı öğrenciler, Birbirlerinin saçlarını çekiyorlar.	5	4,2	43	35,8	46	38,3	24	20,0	2	1,7	2,790	0,869
Okuldaki bazı öğrenciler, Birbirlerinin kulağını çekiyorlar.	17	14,2	39	32,5	48	40,0	15	12,5	1	0,8	2,530	0,916
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin hoşuna gitmeyen şakalar yapıyorlar.	0	0,0	13	10,8	54	45,0	41	34,2	12	10,0	3,430	0,817
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tükürüyorlar.	20	16,7	28	23,3	58	48,3	12	10,0	2	1,7	2,570	0,941
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine lakap takıyorlar.	3	2,5	27	22,5	49	40,8	30	25,0	11	9,2	3,160	0,961
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleriyle alay ediyorlar.	2	1,7	18	15,0	49	40,8	40	33,3	11	9,2	3,330	0,901
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine iftira ediyorlar.	7	5,8	46	38,3	47	39,2	18	15,0	2	1,7	2,680	0,860
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine laf atıyorlar.	2	1,7	19	15,8	49	40,8	32	26,7	18	15,0	3,380	0,979
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine küfür ediyorlar.	2	1,7	20	16,7	55	45,8	35	29,2	8	6,7	3,230	0,864
Okuldaki bazı öğrenciler birbirlerine tehdit ediyorlar.	5	4,2	41	34,2	52	43,3	17	14,2	5	4,2	2,800	0,885
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleri hakkında dedikodu yapıyorlar.	6	5,0	35	29,2	56	46,7	18	15,0	5	4,2	2,840	0,889
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini gruptan dışlıyorlar.	3	2,5	42	35,0	61	50,8	13	10,8	1	0,8	2,730	0,721
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini küçük düşürüyorlar.	7	5,8	40	33,3	53	44,2	20	16,7	0	0,0	2,720	0,812
Okuldaki bazı öğrenciler, arkadaşları arasın da ayrımcılık yapıyorlar.	11	9,2	45	37,5	50	41,7	12	10,0	2	1,7	2,570	0,857
Okuldaki bazı öğrenciler, Birbirlerinin eşyaların a zarar veriyorlar.	6	5,0	34	28,3	51	42,5	26	21,7	3	2,5	2,880	0,891
Okuldaki bazı öğrenciler,	24	20,0	43	35,8	40	33,3	11	9,2	2	1,7	2,370	0,961

birbirlerine cin sellik içer en sözler söylüyorlar.													
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine sarkıntılık yapıyorlar.	40	33,3	41	34,2	33	27,5	3	2,5	3	2,5	2,070	0,968	
Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini elle rahatsız ediyorlar.	35	29,2	46	38,3	33	27,5	1	0,8	5	4,2	2,120	0,984	
Okuldaki bazı öğrenciler, sıralara yazı yazıyorlar.	2	1,7	30	25,0	41	34,2	33	27,5	14	11,7	3,230	1,008	
Okuldaki bazı öğrenciler, okulun duvarlarını kirletiyorlar.	6	5,0	36	30,0	47	39,2	25	20,8	6	5,0	2,910	0,953	
Okuldaki bazı öğrenciler, tuvaletleri pis bırakıyorlar.	2	1,7	21	17,5	53	44,2	33	27,5	11	9,2	3,250	0,910	
Okuldaki bazı öğrenciler, kopya çekiyorlar.	6	5,0	44	36,7	53	44,2	14	11,7	3	2,5	2,700	0,836	
Okuldaki bazı öğrenciler, benim sözümü kesiyorlar.	23	19,2	45	37,5	42	35,0	10	8,3	0	0,0	2,320	0,881	

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranışları ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 3’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranışları ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini itiyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %3,3’ (n=4) ok seyrek, %28,3’ (n=34) ara sıra, %50,0’ı (n=60) ok sık, %18,3’ (n=22) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini itiyorlar.” ifadesine yüksek (\bar{X} =3,830, Ss=0,760) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tokat atıyorlar .” ifadesine yöneticilerin , %1,7’si (n=2) hiçbir zaman, %25,8’i (n=31) ok seyrek, %52,5’i (n=63) ara sıra, %19,2’si (n=23) ok sık, %0,8’i (n=1) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tokat atıyorlar .” ifadesine orta (\bar{X} =2,920,Ss=0,740) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini tekmeliyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %25,0’ı (n=30) ok seyrek, %55,8’i (n=67) ara sıra, %15,0’ı (n=18) ok sık, %4,2’si (n=5) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini tekmeliyorlar.” ifadesine orta (\bar{X} =2,980, Ss=0,756) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin saçlarını çekiyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %4,2'si (n=5) hiçbir zaman, %35,8'i (n=43) çok seyrek, %38,3'ü (n=46) ara sıra, %20,0'ı (n=24) çok sık, %1,7'si (n=2) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin saçlarını çekiyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,790$, $Ss=0,869$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin kulağını çekiyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %14,2'si (n=17) hiçbir zaman, %32,5'i (n=39) çok seyrek, %40,0'ı (n=48) ara sıra, %12,5'i (n=15) çok sık, %0,8'i (n=1) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, Birbirlerinin kulağını çekiyorlar.” ifadesine zayıf ($\bar{X} = 2,530$, $Ss=0,916$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin hoşuna gitmeyen şakalar yapıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %10,8'i (n=13) çok seyrek, %45,0'ı (n=54) ara sıra, %34,2'si (n=41) çok sık, %10,0'ı (n=12) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin hoşuna gitmeyen şakalar yapıyorlar.” ifadesine yüksek ($\bar{X} = 3,430$, $Ss=0,817$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tükürüyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %16,7'si (n=20) hiçbir zaman, %23,3'ü (n=28) çok seyrek, %48,3'ü (n=58) ara sıra, %10,0'ı (n=12) çok sık, %1,7'si (n=2) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tükürüyorlar.” ifadesine zayıf ($\bar{X} = 2,570$, $Ss=0,941$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine lakap takıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %2,5'i (n=3) hiçbir zaman, %22,5'i (n=27) çok seyrek, %40,8'i (n=49) ara sıra, %25,0'ı (n=30) çok sık, %9,2'si (n=11) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine lakap takıyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 3,160$, $Ss=0,961$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleriyle alay ediyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %1,7'si (n=2) hiçbir zaman, %15,0'ı (n=18) çok seyrek, %40,8'i (n=49) ara sıra, %33,3'ü (n=40) çok sık, %9,2'si (n=11) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleriyle alay ediyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 3,330$, $Ss=0,901$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine iftira ediyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %5,8'i (n=7) hiçbir zaman, %38,3'ü (n=46) çok seyrek, %39,2'si (n=47) ara sıra, %15,0'ı (n=18) çok sık, %1,7'si (n=2) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine iftira ediyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,680, Ss=0,860$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine laf atıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %1,7'si (n=2) hiçbir zaman, %15,8'i (n=19) çok seyrek, %40,8'i (n=49) ara sıra, %26,7'si (n=32) çok sık, %15,0'ı (n=18) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine laf atıyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 3,380, Ss=0,979$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine küfür ediyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %1,7'si (n=2) hiçbir zaman, %16,7'si (n=20) çok seyrek, %45,8'i (n=55) ara sıra, %29,2'si (n=35) çok sık, %6,7'si (n=8) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine küfür ediyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 3,230 \pm 0,864$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler birbirlerine tehdit ediyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %4,2'si (n=5) hiçbir zaman, %34,2'si (n=41) çok seyrek, %43,3'ü (n=52) ara sıra, %14,2'si (n=17) çok sık, %4,2'si (n=5) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “okuldaki bazı öğrenciler birbirlerine tehdit ediyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,800, Ss=0,885$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleri hakkında dedikodu yapıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %5,0'ı (n=6) hiçbir zaman, %29,2'si (n=35) çok seyrek, %46,7'si (n=56) ara sıra, %15,0'ı (n=18) çok sık, %4,2'si (n=5) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleri hakkında dedikodu yapıyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,840, Ss=0,889$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini gruptan dışlıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %2,5'i (n=3) hiçbir zaman, %35,0'ı (n=42) çok seyrek, %50,8'i (n=61) ara sıra, %10,8'i (n=13) çok sık, %0,8'i (n=1) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini gruptan dışlıyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,730, Ss=0,721$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini küçük düşürüyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %5,8'i (n=7) hiçbir zaman, %33,3'ü (n=40) çok seyrek, %44,2'si (n=53) ara sıra, %16,7'si (n=20) çok sık yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini küçük düşürüyorlar.” ifadesine orta (\bar{X} =2,720, Ss=0,812) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, arkadaşları arasında ayrımcılık yapıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %9,2'si (n=11) hiçbir zaman, %37,5'i (n=45) çok seyrek, %41,7'si (n=50) ara sıra, %10,0'ı (n=12) çok sık, %1,7'si (n=2) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, arkadaşları arasın da ayrımcılık yapıyorlar.” ifadesine zayıf (\bar{X} =2,570, Ss=0,857) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin eşyalarına zarar veriyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %5,0'ı (n=6) hiçbir zaman, %28,3'ü (n=34) çok seyrek, %42,5'i (n=51) ara sıra, %21,7'si (n=26) çok sık, %2,5'i (n=3) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, Birbirlerinin eşyaların a zarar veriyorlar.” ifadesine orta (\bar{X} =2,880, Ss=0,891) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine cinsellik içeren sözler söylüyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %20,0'ı (n=24) hiçbir zaman, %35,8'i (n=43) çok seyrek, %33,3'ü (n=40) ara sıra, %9,2'si (n=11) çok sık, %1,7'si (n=2) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine cinsellik içeren sözler söylüyorlar.” ifadesine zayıf (\bar{X} =2,370, Ss=0,961) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine sarkıntılık yapıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %33,3'ü (n=40) hiçbir zaman, %34,2'si (n=41) çok seyrek, %27,5'i (n=33) ara sıra, %2,5'i (n=3) çok sık, %2,5'i (n=3) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine sarkıntılık yapıyorlar.” ifadesine zayıf (\bar{X} =2,070, Ss=0,968) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini elle rahatsız ediyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %29,2'si (n=35) hiçbir zaman, %38,3'ü (n=46) çok seyrek, %27,5'i (n=33) ara sıra, %0,8'i (n=1) çok sık, %4,2'si (n=5) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini elle rahatsız ediyorlar.” ifadesine zayıf (\bar{X} =2,120, Ss=0,984) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, sıralara yazı yazıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %1,7'si (n=2) hiçbir zaman, %25,0'ı (n=30) çok seyrek, %34,2'si (n=41) ara sıra, %27,5'i (n=33) çok sık, %11,7'si (n=14) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, sıralara yazı yazıyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 3,230$, $Ss=1,008$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, okulun duvarlarını kirletiyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %5,0'ı (n=6) hiçbir zaman, %30,0'ı (n=36) çok seyrek, %39,2'si (n=47) ara sıra, %20,8'i (n=25) çok sık, %5,0'ı (n=6) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, okulun duvarlarını kirletiyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,910$, $Ss=0,953$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, tuvaletleri pis bırakıyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %1,7'si (n=2) hiçbir zaman, %17,5'i (n=21) çok seyrek, %44,2'si (n=53) ara sıra, %27,5'i (n=33) çok sık, %9,2'si (n=11) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, tuvaletleri pis bırakıyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 3,250$, $Ss=0,910$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, kopya çekiyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %5,0'ı (n=6) hiçbir zaman, %36,7'si (n=44) çok seyrek, %44,2'si (n=53) ara sıra, %11,7'si (n=14) çok sık, %2,5'i (n=3) her zaman yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, kopya çekiyorlar.” ifadesine orta ($\bar{X} = 2,700$, $Ss=0,836$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okuldaki bazı öğrenciler, benim sözümü kesiyorlar.” ifadesine yöneticilerin , %19,2'si (n=23) hiçbir zaman, %37,5'i (n=45) çok seyrek, %35,0'ı (n=42) ara sıra, %8,3'ü (n=10) çok sık yanıtını vermiştir. Yöneticilerin “Okuldaki bazı öğrenciler, benim sözümü kesiyorlar.” ifadesine zayıf ($\bar{X} = 2,320$, $Ss=0,881$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

4.2.2 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Görev Değişkenine Göre İncelenmesi. Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının yöneticilerin görev değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4

Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Görev Değişkenine Göre İncelenmesi

Şiddet Türleri	Görev	N	\bar{X}	Ss	F	p
Cinsel	Müdür	26	2,494	0,705	1,612	0,204
	Müdür Baş Yardımcısı	16	2,771	0,567		
	Müdür Yardımcısı	78	2,427	0,718		
Bedensel	Müdür	26	2,939	0,706	0,684	0,507
	Müdür Baş Yardımcısı	16	3,175	0,704		
	Müdür Yardımcısı	78	3,003	0,615		
Duygusal	Müdür	26	2,760	0,602	0,231	0,794
	Müdür Baş Yardımcısı	16	2,875	0,707		
	Müdür Yardımcısı	78	2,753	0,669		
Sözel	Müdür	26	2,923	0,625	1,427	0,244
	Müdür Baş Yardımcısı	16	3,300	0,793		
	Müdür Yardımcısı	78	3,000	0,751		
Kurumsal	Müdür	26	2,500	0,544	2,756	0,068
	Müdür Baş Yardımcısı	16	2,896	0,605		
	Müdür Yardımcısı	78	2,816	0,683		

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü davranışların puan ortalamalarının görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaokul yöneticilerinin görev değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(2,117)=1,612$; $p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından bedensel şiddet türü davranışların puan ortalamalarının görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaokul yöneticilerinin görev değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(2,117)=0,684$; $p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından duygusal şiddet türü davranışların puan ortalamalarının görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaokul yöneticilerinin

görev değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F(2,117)=0,231; p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından sözel şiddet türü puan davranışların ortalamalarının görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaokul yöneticilerinin görev değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(2,117)=1,427; p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından kurumsal şiddet türü davranışların puan ortalamalarının görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaokul yöneticilerinin görev değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(2,117)=2,756; p>0.05$].

4.2.3 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Mezun Olunan Öğretim Programı Değişkenine Göre İncelenmesi. Bu bölümde ortaokulda görev yapan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının mezun olunan öğretim programı değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 5

Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Mezun Olunan Öğretim Programı Değişkenine Göre İncelenmesi

Şiddet Türü	Mezun Olunan Öğretim Programı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Cinsel	Eğitim Fakültesi	87	2,475	0,667	0,624	0,601
	Eğitim Enstitüsü	14	2,393	0,823		
	Fen Edebiyat Fakültesi	12	2,736	0,744		
	Diğer	7	2,405	0,854		
Bedensel	Eğitim Fakültesi	87	3,018	0,618	1,872	0,138
	Eğitim Enstitüsü	14	2,700	0,660		
	Fen Edebiyat Fakültesi	12	3,283	0,581		
	Diğer	7	3,086	0,915		
Duygusal	Eğitim Fakültesi	87	2,810	0,616	1,167	0,325
	Eğitim Enstitüsü	14	2,464	0,876		
	Fen Edebiyat Fakültesi	12	2,833	0,615		
	Diğer	7	2,786	0,699		
Sözel	Eğitim Fakültesi	87	3,069	0,740	1,165	0,326
	Eğitim Enstitüsü	14	2,686	0,911		
	Fen Edebiyat Fakültesi	12	3,017	0,386		
	Diğer	7	3,143	0,680		
Kurumsal	Eğitim Fakültesi	87	2,770	0,679	0,627	0,599
	Eğitim Enstitüsü	14	2,571	0,619		
	Fen Edebiyat Fakültesi	12	2,917	0,405		
	Diğer	7	2,714	0,803		

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü davranışların puan ortalamalarının mezun olunan ğretim programı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mezun olunan ğretim programı değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(3,117)=0,624$; $p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından bedensel şiddet türü davranışların puan ortalamalarının mezun olunan ğretim programı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mezun olunan ğretim programı değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(3,117)=1,872$; $p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından duygusal şiddet türü davranışların puan ortalamalarının mezun olunan ğretim programı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mezun olunan ğretim programı değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(3,117)=1,167$; $p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından sözel şiddet türü davranışların puan ortalamalarının mezun olunan ğretim programı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mezun olunan ğretim programı değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(3,117)=1,165$; $p>0.05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından kurumsal şiddet türü davranışların puan ortalamalarının mezun olunan ğretim programı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mezun olunan ğretim programı değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F(3,117)=0,627$; $p>0.05$].

4.2.4 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Yöneticilikteki Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi.

Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre incelemesi yapılmıştır.

Tablo 6

Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Yöneticilikteki Mesleki Kıdeme Değişkenine Göre İncelenmesi

Şiddet Türü	Yöneticilikteki Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	Ss	F	p
Cinsel	1-5 Yıl	50	2,520	0,696	0,233	0,873
	6-10 Yıl	30	2,478	0,673		
	11-20 Yıl	28	2,506	0,696		
	21 Yıl ve üzeri	12	2,333	0,859		
Bedensel	1-5 Yıl	50	3,076	0,578	1,815	0,148
	6-10 Yıl	30	3,100	0,623		
	11-20 Yıl	28	2,964	0,701		
	21 Yıl ve üzeri	12	2,633	0,762		
Duygusal	1-5 Yıl	50	2,840	0,628	0,637	0,593
	6-10 Yıl	30	2,725	0,644		
	11-20 Yıl	28	2,786	0,686		
	21 Yıl ve üzeri	12	2,563	0,755		
Sözel	1-5 Yıl	50	3,108	0,701	1,415	0,242
	6-10 Yıl	30	3,140	0,831		
	11-20 Yıl	28	2,836	0,699		
	21 Yıl ve üzeri	12	2,817	0,646		
Kurumsal	1-5 Yıl	50	2,880	0,638	1,973	0,122
	6-10 Yıl	30	2,700	0,702		
	11-20 Yıl	28	2,762	0,594		
	21 Yıl ve üzeri	12	2,389	0,664		

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü puan ortalamalarının yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda yöneticilikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=0,233; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından bedensel şiddet türü puan ortalamalarının yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda yöneticilikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=1,815; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından duygusal şiddet türü puan ortalamalarının yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda yöneticilikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=0,637; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından sözel şiddet türü puan ortalamalarının yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda yöneticilikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=1,415; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranış boyutlarından kurumsal şiddet türü puan ortalamalarının yöneticilikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda yöneticilikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=1,973; p>0.05].

4.2.5 Ortaokul Yöneticilerinin şahit Oldukları şiddet içeren ğrenci Davranışlarının ğretmenlikteki Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi. Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren ğrenci davranışlarının ğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre incelenmesi yapılmıştır.

Tablo7

Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Öğretmenlikteki Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi

Şiddet Türleri	Öğretmenlikteki Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	Ss	F	p
Cinsel	1-5 Yıl	18	2,417	0,592	0,778	0,509
	6-10 Yıl	31	2,398	0,616		
	11-20 Yıl	54	2,494	0,764		
	21 Yıl ve üzeri	17	2,706	0,751		
Bedensel	1-5 Yıl	18	2,767	0,546	1,182	0,320
	6-10 Yıl	31	3,013	0,622		
	11-20 Yıl	54	3,096	0,651		
	21 Yıl ve üzeri	17	3,000	0,748		
Duygusal	1-5 Yıl	18	2,722	0,528	0,948	0,420
	6-10 Yıl	31	2,702	0,582		
	11-20 Yıl	54	2,750	0,697		
	21 Yıl ve üzeri	17	3,015	0,763		
Sözel	1-5 Yıl	18	2,944	0,650	0,299	0,826
	6-10 Yıl	31	2,987	0,721		
	11-20 Yıl	54	3,026	0,775		
	21 Yıl ve üzeri	17	3,165	0,752		
Kurumsal	1-5 Yıl	18	2,833	0,688	0,632	0,596
	6-10 Yıl	31	2,624	0,469		
	11-20 Yıl	54	2,784	0,727		
	21 Yıl ve üzeri	17	2,843	0,688		

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü puan ortalamalarının öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=0,778; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından bedensel şiddet türü puan ortalamalarının öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=1,182; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından duygusal şiddet türü puan ortalamalarının öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=0,948; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından sözel şiddet türü puan ortalamalarının öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=0,299; p>0.05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından kurumsal şiddet türü puan ortalamalarının öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğretmenlikteki mesleki kıdem değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [F(3,117)=0,632; p>0.05].

4.2.6 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi. Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının yöneticilerin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi yapılmıştır.

Tablo 8
Ortaokul Yöneticilerin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Şiddet Türleri	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Cinsel	Kadın	24	2,389	0,766	-0,769	0,443
	Erkek	96	2,512	0,686		
Bedensel	Kadın	24	3,100	0,665	0,748	0,456
	Erkek	96	2,990	0,642		
Duygusal	Kadın	24	2,813	0,723	0,347	0,729
	Erkek	96	2,760	0,642		
Sözel	Kadın	24	2,967	0,886	-0,421	0,674
	Erkek	96	3,038	0,696		
Kurumsal	Kadın	24	3,028	0,701	2,292	0,024
	Erkek	96	2,691	0,629		

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda cinsiyet değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [t(118)=-0,769; p>0,05].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından bedensel şiddet türü puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda cinsiyet değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=0,748$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından duygusal şiddet türü puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda cinsiyet değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=0,347$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından sözel şiddet türü puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda cinsiyet değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=-0,421$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından kurumsal şiddet türü puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda cinsiyet değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur [$t(118)=2,292$; $p<0,05$]. Kadınların kurumsal şiddet türü puanları ($\bar{x}=3,028$), erkeklerin kurumsal şiddet türü puanlarından ($\bar{x}=2,691$) yüksek bulunmuştur.

4.2.7 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi. Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının medeni durum değişkenine göre incelemesi yapılmıştır.

Tablo 9

Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi

Şiddet Türü	Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss	t	p
Cinsel	Evli	95	2,465	0,726	-0,687	0,494
	Bekâr	25	2,573	0,601		
Bedensel	Evli	95	2,971	0,649	-1,366	0,174
	Bekâr	25	3,168	0,618		
Duygusal	Evli	95	2,747	0,676	-0,763	0,447
	Bekâr	25	2,860	0,578		
Sözel	Evli	95	2,987	0,744	-1,046	0,298
	Bekâr	25	3,160	0,693		
Kurumsal	Evli	95	2,688	0,647	-2,344	0,021
	Bekâr	25	3,027	0,630		

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel şiddet türü puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda medeni durum değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=-0,687$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından bedensel şiddet türü puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda medeni durum değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=-1,366$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından duygusal şiddet türü puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda medeni durum değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=-0,763$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından sözel şiddet türü puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda medeni durum değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$t(118)=-1,046$; $p>0,05$].

Araştırmaya katılan yöneticilerin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından kurumsal şiddet türü puan ortalamalarının medeni durum değişkenine

göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda medeni durum değişkeni arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur [$t(118)=-2,344$; $p<0,05$]. Bekâr ortaokul yöneticilerinin kurumsal şiddet türü puanları ($\bar{x}=3,027$), evli ortaokul yöneticilerin kurumsal şiddet türü puanlarından ($\bar{x}=2,688$) yüksek bulunmuştur.

4.3 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi yapılmıştır.

Tablo 10
Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Şiddet Türleri		Cinsel	Bedensel	Duygusal	Sözel	Kurumsal
Cinsel	r	1,000				
	p	0,000				
	N	120				
Bedensel	r	0,646**	1,000			
	p	0,000	0,000			
	N	120	120			
Duygusal	r	0,726**	0,561**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000		
	N	120	120	120		
Sözel	r	0,664**	0,641**	0,752**	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	
	N	120	120	120	120	
Kurumsal	r	0,593**	0,440**	0,507**	0,537**	1,000
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	120	120	120	120	120

Bedensel şiddet türü davranışlar ile cinsel şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.646$; $p=0,000<0.05$). Buna göre bedensel şiddet türü davranışlar arttıkça cinsel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Duygusal şiddet türü davranışlar ile cinsel şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.726$; $p=0,000<0.05$). Buna göre duygusal şiddet türü davranışlar arttıkça cinsel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Duygusal şiddet türü davranışlar ile bedensel şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.561$; $p=0,000<0.05$). Buna göre duygusal şiddet türü davranışlar arttıkça bedensel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Sözel şiddet türü şiddet türü davranışlar ile cinsel şiddet türü şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.664$;

$p=0,000<0.05$). Buna göre sözel şiddet türü şiddet türü davranışlar arttıkça cinsel şiddet türü şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Sözel şiddet türü davranışlar ile bedensel şiddet türü şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.641$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sözel şiddet türü davranışlar arttıkça bedensel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Sözel şiddet türü davranışlar ile duygusal şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.752$; $p=0,000<0.05$). Buna göre sözel şiddet türü davranışlar arttıkça duygusal şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Kurumsal şiddet türü davranışlar ile cinsel şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.593$; $p=0,000<0.05$). Buna göre kurumsal şiddet türü davranışlar arttıkça cinsel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Kurumsal şiddet türü davranışlar ile bedensel şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.44$; $p=0,000<0.05$). Buna göre kurumsal şiddet türü davranışlar arttıkça bedensel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Kurumsal şiddet türü davranışlar ile duygusal şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.507$; $p=0,000<0.05$). Buna göre kurumsal şiddet türü davranışlar arttıkça duygusal şiddet türü davranışlar artmaktadır.

Kurumsal şiddet türü davranışlar ile sözel şiddet türü davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.537$; $p=0,000<0.05$). Buna göre kurumsal şiddet türü davranışlar arttıkça sözel şiddet türü davranışlar artmaktadır.

4.4 Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Sık Kullandıkları Yöntemlerin İncelenmesi

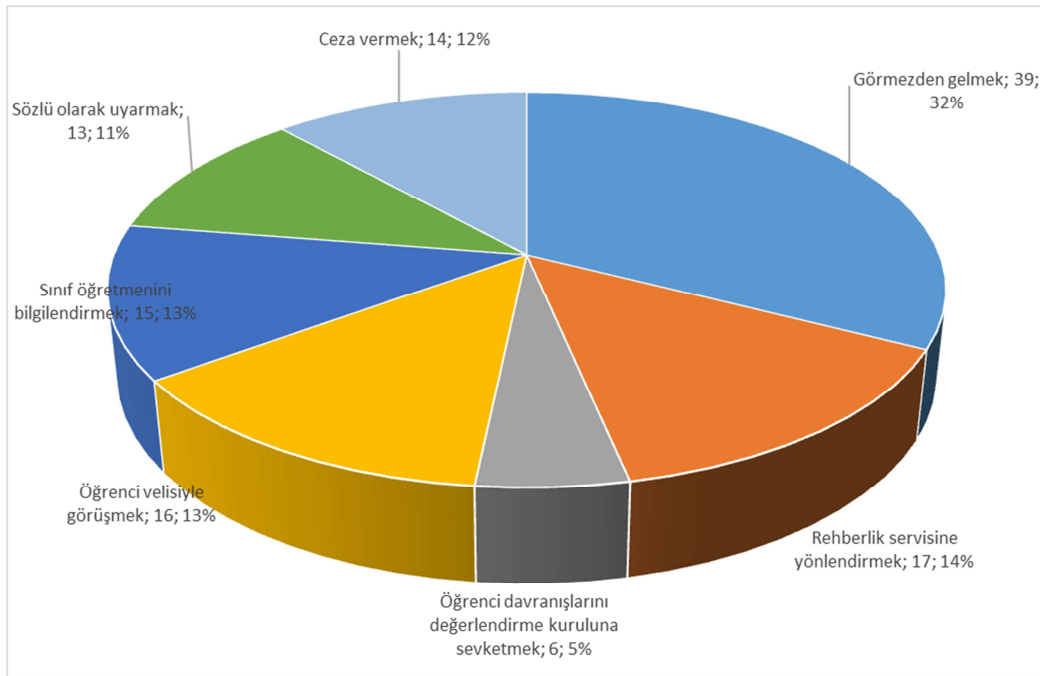
Bu bölümde ortaokulda görev yapan yöneticilerin şahit oldukları şiddet davranışları karşısında en sık kullandıkları yöntemler incelenmiştir.

Tablo11

Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Sık Kullandıkları Yöntemlerin İncelenmesi

	N	Yüzde (%)
Görmezden gelmek	39	32,5
Rehberlik servisine yönlendirmek	17	14,2
Öğrenci davranışlarını değerlendirme kuruluna sevk etmek	6	5,0
Öğrenci velisiyle görüşmek	16	13,3
Sınıf öğretmenini bilgilendirmek	15	12,5
Sözlü olarak uyarmak	13	10,8
Ceza vermek	14	11,7
Toplam	120	100,0

Araştırmaya katılanların 39'u (% 32,5) görmezden gelmek, 17'si (% 14,2) rehberlik servisine yönlendirmek, 6'sı (% 5,0) öğrenci davranışlarını değerlendirme kuruluna sevk etmek, 16'sı (% 13,3) öğrenci velisiyle görüşmek, 15'i (% 12,5) sınıf öğretmenini bilgilendirmek, 13'ü (% 10,8) sözlü olarak uyarmak, 14'ü (% 11,7) ceza vermektir (bkz. Tablo 11).

Şekil 1. Okul yöneticilerinin şiddetle başa çıkmada en sık kullandığı yöntemler

5. Bölüm: Sonuç, Tartışma Ve Öneriler

5.1 Sonuçlar

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar yer almaktadır. Araştırma sonuçları, araştırmanın amaçları doğrultusunda üç ana başlık altında sunulmuştur.

5.1.1 Ortaokul Yöneticilerine Göre, Ortaokullarda Şiddet İçeren Öğrenci Davranış Biçimlerinin Karşılaşılma Sıklığına İlişkin Sonuçlar. Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış boyutlarından cinsel boyut en zayıf faktör olarak ortaya çıkmıştır. Karşılaşılma sıklığına göre sıralama yapıldığında; sözel şiddet, bedensel şiddet, duygusal şiddet, kurumsal şiddet ve cinsel şiddet olarak sıralanmaktadır. En çok gözlemlenen şiddet türü sözel şiddet olurken en az gözlemlenen şiddet türü ise cinsel şiddet olmuştur.

Ortaokul yöneticilerinin karşılaştıkları şiddet içeren öğrenci davranışları ile ilgili ifadelerle göre yüksek düzeyde karşılaşılma sıklığı olan davranışlar; öğrencilerinin birbirlerini itmesi ve birbirlerine hoşlanmadıkları şakalar yapmalarıdır. Kulak çekme, tükürme, arkadaşları arasında ayrımcılık yapma, cinsel içerikli sözler söyleme, sarkıntılık yapma, elle rahatsız etme ve söz kesme davranışları zayıf düzeyde görülmektedir. Buna karşın orta düzeyde karşılaşılma şiddet içeren davranışlar ise; tokat atma, tekme atma, saç çekme, lakap takma, alay etme, iftira atma, laf atma, küfür etme, tehdit etme, gruptan dışlama, küçük düşürme, eşyalara zarar verme, sıralara yazı yazma, duvarları kirletme, tuvaletleri pis bırakma ve kopya çekmedir.

5.1.2 Ortaokul Yöneticilerinin Okulda Öğrenciler Arasında Şahit Oldukları Şiddet Türü Davranış Biçimlerinin Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları. Ortaokul yöneticilerinin okullarda öğrenciler arasında karşılaşılma şiddet türü davranış biçimlerinden cinsel, bedensel, duygusal, sözel ve kurumsal şiddet türlerinde yöneticilerin görevleri açısından (müdür, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısı) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ortaokul yöneticilerinin okullarda öğrenciler arasında karşılaşılma şiddet türü davranış biçimlerinden cinsel, bedensel, duygusal, sözel ve kurumsal şiddet

türlerinde yöneticilerin mezun oldukları öğretim programına göre (Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eğitim Enstitüsü ve diğer) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ortaokul yöneticilerinin okullarda öğrenciler arasında karşılaşılan şiddet türü davranış biçimlerinden cinsel, bedensel, duygusal, sözel ve kurumsal şiddet türlerinde yöneticilerin yöneticilikteki mesleki kıdemlerine göre (1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-20 yıl, 21 yıl ve üzeri) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ortaokul yöneticilerinin okullarda öğrenciler arasında karşılaşılan şiddet türü davranış biçimlerinden cinsel, bedensel, duygusal, sözel ve kurumsal şiddet türlerinde yöneticilerin öğretmenlikteki mesleki kıdemlerine göre (1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-20 yıl, 21 yıl ve üzeri) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ortaokul yöneticilerinin okulda öğrenciler arasında karşılaşılan şiddet türü davranış biçimlerinden kurumsal şiddet türünde yöneticilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna karşın cinsel, sözel, bedensel ve duygusal şiddet türlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kadın ortaokul yöneticileri kurumsal şiddet davranışlarına erkek ortaokul yöneticilerine göre daha fazla şahit olmaktadır.

Ortaokul yöneticilerinin okulda öğrenciler arasında karşılaşılan şiddet türü davranış biçimlerinden kurumsal şiddet türünde yöneticilerin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna karşın cinsel, sözel, bedensel ve duygusal şiddet türlerinde medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bekâr ortaokul yöneticileri evli ortaokul yöneticilerine göre kurumsal şiddet türü davranışlara daha fazla şahit olmaktadır.

5.1.3 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlar Türleri Arasındaki İlişkinin Sonuçları. Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışları arasındaki ilişkiye bakıldığında; bedensel şiddet ile cinsel şiddet, duygusal şiddet ile bedensel şiddet, sözel şiddet ile cinsel şiddet, sözel şiddet ile bedensel şiddet, sözel şiddet ile duygusal şiddet, kurumsal şiddet ile cinsel şiddet, kurumsal şiddet ile bedensel şiddet, kurumsal şiddet ile duygusal şiddet ve kurumsal şiddet ile sözel şiddet arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anlamlı ilişki bulunan şiddet türü davranışlardan biri artış gösterirken diğer şiddet türü davranışın da artış gösterdiği tespit edilmiştir.

5.1.4 Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Çok Kullandığı Yöntemlere İlişkin Sonuçlar. Ortaokul yöneticilerinin okullarında karşılaştıkları şiddet davranışlarında en çok kullandıkları yöntemler tespit edilirken şu sonuçlar orta çıkmıştır. Ortaokul yöneticileri öğrenciler arasında yaşanan şiddet durumunda en fazla görmezden gelme davranışını sergilemektedirler. Rehberlik servisine gönderme, öğrenci velisiyle görüşme, sınıf öğretmenini bilgilendirme, ceza verme, sözel olarak uyarma ve öğrenci davranışlarını değerlendirme kuruluna sevk etme yöneticilerin kullandıkları yöntemlerdendir.

5.2 Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma amaçları doğrultusunda elde edilen sonuçların gruplandırılmasına dayalı olarak tartışma yapılmıştır.

5.2.1 Ortaokul Yöneticilerine Göre, Okullarda Şiddet İçeren Öğrenci Davranış Biçimlerinin Karşılaşılma Sıklığına İlişkin Görüşlerine Göre Tartışma. Dönmez (2010) tarafından Eskişehir ilinde ilköğretim okul yöneticilerinin okulda öğrenciler arasında yaşanan şiddet türü davranış biçimlerine ilişkin görüşlerine bakıldığında sözel şiddet en baskın faktör olmuştur. En az gözlemlenen şiddet türü ise kurumsal şiddet türü olmuştur. Çınkır, Karaman-Kepenekçi (2003) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin en fazla sözel şiddet türü, en az ise cinsel şiddet türü ile karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre sözel şiddet türünün diğer şiddet türlerine göre daha sıklıkla görülmesi diğer araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ortaokul öğrencileri arasında şiddet türü davranışların görülüyor olması bu öğrencilerin gelecek eğitim dönemlerinde ve yetişkinlik dönemlerinde şiddet davranışlarını devam ettirebilecekleri görüşünü ortaya koymaktadır. Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet davranışları yüksek düzeyde çıkmamıştır. Ancak orta düzeyde çıkan şiddet davranışları öğrencilerin yaş gruplandırmasını dikkate aldığımızda endişe verici bir durum olarak görülebilir. Köknel'e (1996) göre şiddet öğrenilen bir davranıştır. Bu nedenle küçük yaş gruplarında yer alan bireylerin şiddetten uzak kalması toplumun şiddet türü davranışlar göstermesini gelecek dönemlerde azaltan etkenlerden biri olacağı düşünülmektedir.

5.2.2 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranışlarının Demografik Değişkenlere Göre Tartışması. Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının yöneticilerin görev değişkenine göre görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmaması yöneticiler açısından olumlu değerlendirilmektedir. Bu sonuç ile ortaokullarda görev yapan yöneticilerin öğrenci davranışlarını gözlemledikleri, yöneticilerin görev ayrımı yapmaksızın öğrencilerin içinde oldukları ve klasik odaya hapsolan yönetici profilinden uzaklaşıldığı düşünülmektedir.

Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının yöneticilerin mezun oldukları öğretim programlarına göre, yöneticilerin öğretmenlikteki mesleki kıdemine göre ve yöneticilerin yöneticilikteki mesleki kıdemine göre görüşlerinde anlamlı fark ortaya çıkmamıştır.

Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının şiddet türü davranış biçimlerinden kurumsal şiddet türünde cinsiyet değişkenine göre kadın yöneticilerin kurumsal şiddet türüne erkek yöneticilerden daha çok şahit oldukları görülmektedir. Öğrencilerin kadın yöneticiler karşısında kurumsal şiddet türü davranışları daha çok ortaya koymalarının nedeni olarak kadın yöneticilerin sıra çizme, duvara yazı yazma, tuvaletleri pis bırakma gibi davranışlara karşı daha hassas olmaları ve bu konudaki algı düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin kadın yöneticiler karşısında kurumsal şiddet türü davranışları sergilemelerinin nedenini kesin olarak belirleyebilmek için öğrenciler üzerinde çalışma yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranışlarının şiddet türü davranış biçimlerinden kurumsal şiddet türünde medeni durum değişkenine göre bekâr yöneticilerin kurumsal şiddet türüne evli yöneticilerden daha çok şahit oldukları görülmektedir.

Dönmez (2010) tarafından yapılan araştırmada ise; kadın yöneticiler daha çok bedensel şiddet türü, müdür yardımcıları daha çok cinsel şiddet türü, 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip yöneticiler daha çok cinsel şiddet tür, fen edebiyat mezunu yöneticiler daha çok duygusal şiddet türü davranışlara şahit olmaktadır. Bazı değişkenlere göre yöneticilerin şahit oldukları şiddet türü davranış biçimlerinde anlamlı farklılıklar görülmüş olmasına rağmen her iki araştırma sonuçlarına göre ortaokullarda öğrenciler arasında şiddet türü davranışlar meydana gelmektedir.

5.2.3 Ortaokul Yöneticilerinin Şahit Oldukları Şiddet İçeren Öğrenci Davranış Türleri Arasındaki İlişkinin Tartışması. Ortaokul yöneticilerinin şahit oldukları şiddet içeren öğrenci davranış türleri arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur. Araştırmacı tarafından yapılan çalışma sonucunda şiddet türü davranışlar arasında ilişkinin varlığı şiddet davranışlarının birbirlerini artırdığını ortaya koymaktadır. Şiddet içeren öğrenci davranış türlerinden herhangi bir tür davranışı ortaya çıkaran bireyin farklı tür şiddet içeren davranışlarda bulunabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle herhangi bir şiddet davranışı gösteren öğrencinin riskli grup içinde değerlendirilerek önlemlerin bu doğrultuda alınması düşünülmektedir.

5.2.4 Ortaokul Yöneticilerinin Şiddetle Başa Çıkmada En Çok Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Tartışma. Ortaokul yöneticilerinin şiddetle başa çıkmada en çok kullandığı yöntemlerden ilk sırada “görmezden gelme (kaçınma)” yöntemi okul içi şiddet davranışlarının artmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Şiddet türü davranışların artması okulun tüm paydaşlarını olumsuz düzeyde etkileyecektir. Bu ise eğitim kurumlarının amaçlarına ulaşılmasına engel olabilecektir. Rehberlik servisine yönlendirmek, öğrenci davranışlarını değerlendirme kuruluna sevk etmek, veli ile görüşmek, sınıf öğretmenini bilgilendirmek, uyarmak, ceza vermek Dönmez tarafından yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermesine rağmen yöneticiler tarafından görmezden gelme davranışının kullanılması araştırma sonucunda elde edilen bir sonuç olmuştur.

Yöneticilerin şahit olduğu şiddet davranışları karşısında davranışın ortadan kaldırılmasına yönelik herhangi bir önlem almak yerine yöneticilerin %32’lik bir oranda bu tür davranışları görmezden gelmesi araştırma sonuçlarında beklenen bir sonuç değildi. Bu yöntemin kullanılmasına rağmen şiddet türü davranışların sıklığı orta düzeyde olması araştırmaya katılan yöneticilerin okullarındaki şiddet davranışlarını gizleme yönünde hareket edebileceklerini düşündürmüştür.

5.3 Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçları doğrultusunda geliştirilen öneriler uygulamaya yönelik ve araştırmaya yönelik olmak üzere iki grupta yer almaktadır.

5.3.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler. Bu bölümde araştırma neticesinde uygulamaya yönelik öneriler sıralanmıştır.

- Öğrenciler arasında karşılaşılan davranış biçimlerinde şiddet içerikli davranışların görülmesi nedeniyle, öğrencilere dönük şiddet önleme programları uygulanmalıdır.
- Şiddet davranışı gösteren, şiddete maruz kalan ve risk altında bulunan öğrencilere yönelik tespit çalışmaları yapılmalıdır.
- Öğrencilere verilecek seminerler öfke kontrol eğitimleri ve arabuluculuk eğitimlerini de kapsamalıdır.
- Okul yöneticilerine şiddet ve şiddeti önleme konularında eğitimler verilmelidir.
- Okul yönetimleri öğretim yılı başında hazırlanan okul şiddeti önleme eylemi planını hazırlamalı ve kriz durumlarında buna uygun hareket etmeli.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan okul güvenliklerinin sağlanmasına ilişkin protokoller uygulanmalıdır.
- Okulların güvenlik eksikliğini gidermek amacıyla alınacak önlemler için okullara merkezi yönetimden bütçe verilmelidir.
- Okul giriş çıkışları okula yabancıların girmesini önleyici şekilde düzenlenmeli, tek kapıdan girilmeli, güvenlik görevlisi istihdam edilmeli, ziyaretçi giriş çıkışları kontrol altında olmalı, imkân varsa öğrencilerin bulunduğu bölümlere öğrenci ve personel dışındakiler girmemelidir.
- Okulun toplumun bir parçası olduğu unutulmadan okul içi paydaşlar dışındakilerle irtibat halinde olunmalıdır. Toplum liderleri, Sivil Toplum Kuruluşlarının temsilcileriyle görüşülmeli ve onlardan alınabilecek yardımlar araştırılmalı ve işbirliği artırılmalıdır.
- Okulların fiziki yapılarında değişiklikler yapılarak okul, sanat ve spor etkinliklerine yer verilecek hale getirilmelidir.
- Ders programında sanatsal ve spor anlayışı geliştirecek düzenlemeler ilgili birimlerce yapılmalıdır.
- Okul toplumun bir parçasıdır. Toplumda yaşananların görüldüğü bir yerdir. Bu nedenle görsel ve yazılı basın, gücünü kullanarak şiddet

içerikli haberlerde özellikle çocuklar ile ilgili haberlerin verilmesine daha yüksek oranda önem vermelidir. Medyanın çocuklar üzerinde duyarsızlaşma etkisi göz önünde bulundurularak haberlerin sunuş şekilleri ve içerikleri şiddeti artıran özellikte olmamalı, çocuklarda kaygı ve korku oluşmasına neden olmamalıdır. Bilgilendirici ve eğitici özellikler taşınmalıdır.

- Şiddet öğrenilen bir davranıştır ve ilk öğrenilen yer de ailedir. Bu nedenle ailelerin şiddet konusunda bilinçlenmesi medya, seminerler, konferanslar, reklamlar, kamu spotları, çeşitli el broşürleri, vb. şekilde sağlanarak aile eğitimleri verilmelidir.
- Okul rehberlik servislerinin daha etkin bir hale getirilmesi için okul norm kadrolarında belirtilen sayıda rehberlik öğretmeni okullarda bulundurulmalı.
- Öğretmenler olumsuz öğrenci davranışlarının sönmesi, öğrencilerin olumlu davranışlarının ön plana çıkması için ders içi veya ders dışında olumlu davranışlar sözel olarak takdir edilmelidir.
- Mevcut İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yer alan olumsuz öğrenci davranışlarının cezalandırılmasının yanında öğrencilerin olumlu davranışlarının da ödüllendirilmesi sağlanarak olumlu davranışlar ön plana çıkarılmalıdır.
- Şiddeti önleme amacıyla toplum algı düzeyinin artması amacıyla hükümet politikası oluşturulmalı ve ilgili bakanlıklar birlikte hareket etmelidir.

5.3.2 Araştırmaya Yönelik Öneriler. Bu bölümde gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik öneriler sıralanmıştır.

- Okul öncesi ve ilkokul düzeyinde öğrencilerin şiddet algılarını ölçmeye yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda yapılmıştır. Özel okullarda benzer çalışmalar yapılabilir.
- Yönetici görüşlerini tespit etmeye yönelik nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak benzer çalışmalar yapılabilir.

- Literatürde okul içi şiddete ilişkin önemli çalışmalar yapıldığı ancak alınan önlemlerin etkililiği ve şiddet algısıyla ilişkisi bakımından yapılan çalışmaların sayısının çok az olduğu görülmüştür. Bu nedenle uzun süreli çalışmalarda etkililik değerlerinin analiz edilebilir.

KAYNAKÇA

- AAP (American Academy of Pediatrics) (1995). Media violence, AAP *Committee on Communications in Pediatrics*, C.95 No.6 Haziran 1995.
- Akiba, M. (2002). Student victimization: National and school system effects on school violence in 37 nations. *American Educational Research Journal*, C. 39:4, S. 829-853.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: N.Ü. SBE.
- Arıkan, Ç. (1987). Sosyal hizmetler açısından şiddet ve bir türü olarak evlilikte kadına yönelik şiddet. *H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*. C.5, S.1
- Artır, F. T. (2006). *Okullarda şiddet nasıl önlenir*.
- Artuk, M. E. (2002). *Medya şiddet ve özellikle intihar haberlerinin sunumunun toplum üzerine etkileri ve bunun önlenmesi*. Radyo ve televizyonlarda şiddet ve intihar haberleri. *Radyo ve televizyonlarda şiddet ve intihar haberlerinin sunumunun toplum üzerindeki etkileri sempozyumu*. Ankara, 23 Mart 2002.
- Astor, R. A. & Meyer, H. A. (2001). The conceptualization of violence –prone school subcontexts: Is The sum of the parts greater than the whole? *Urban Education*, C. 36, S. 374-399.
- Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 7 No. 2 S. 191-209.
- Ayrancı, Ü., Köşgeroğlu, N., Günay, Y. (2004). Televizyonda çocukların en çok seyrettiği saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. C. 5 S. 33-40.

- Beyazova, U., ve Şahin, F., (2001). *Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. C.28, No.1.
- Büyüköztürk, Ş. vd (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Canat, S. (1999). *Adolesanlarda davranış bozukluğu*. A. Ekşi (Ed.) *Ben hasta değilim: Çocuk sağlığı ve hastalıklarının psikososyal yönü*. (159-168) İstanbul: Nobel.
- Çelenk, S. (2004). *Medyada şiddete duyarlılık paneli*. 24 Kasım 2004 İstanbul.
- Çetin, H. (2004). *Öğrenci ergenlerin şiddete yönelik Tutumları: yaş ve cinsiyete göre bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. EBE.
- Çınar, İ. (1999). Eğitim ve şiddet. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. No. 254, S. 42-46.
- Çınar, İ. (2006). *Okullarda şiddet: dağın iki yamacını görebilmek: okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu uluslararası kongresi*. Trabzon-Giresun 15-17 Eylül 2006.
- Çınkır, Ş. (2006). *Okullarda kaba güç: türleri, etkileri ve önleme stratejileri. 1. şiddet ve okul: Okul çevresinde çocuğa yönelik şiddet ve alınabilecek tedbirler sempozyumu*. 28-31 Mart 2006. İstanbul
- Çınkır, Ş. Kepenekçi, Y. K. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. C. 34 S. 236-253.
- Çubukçu, Z. Dönmez, A., (2012). İlköğretim okul yöneticilerinin şiddet türlerine yönelik görüşleri ve şiddetle başa çıkma yöntemleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. C.18 No.1 S. 37-64.
- Demirbaş, T. (2005) *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Dinçer, A. (2005). *Okullarda şiddet olayları*.
- Dönmez, A. (2010). *İlköğretim Okul Yöneticilerinin Şiddet Olgusuna Yönelik Görüşleri ve Şiddetle Baş etme Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Ü. EBE

- Durmuş, E. Gürkan, U. 2003. *Lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimleri*. VII. Ulusal PDR kongresi bildiri özetleri. İstanbul: Cantekin Matbaası.
- EARGED (Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi) (2008). *Öğretmenlerin şiddet konusundaki görüşleri, bilgileri, gözlemleri, değerlendirmeleri ve çözüm önerileri*. Ankara. 2008.
- Eğitim Bir-Sen (2006) Okullarda Şiddet. www.egitimbirsen.org.tr
- Erçetin, Ş. (2006). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu eğitim ve şiddet*. Ankara: Hegem
- Ergil, D. (2001). *Şiddetin kültürel kökenleri*. Bilim ve Teknik, sayı 399, s.40-41.
- Fitch, F. J. Papantio, A. (1983). Men who batter. Some pertinent characteristics. *J Nerv Ment Dis. Mar.* 171 (3), S.190.
- Fromm, E. (1994). Sevginin ve şiddetin kaynağı. (Çev. Salman, Y. İçten, N.) İstanbul: Payel.
- Gezgin, S. (2003). *İletişim şurası'na sunulan tebliğler*. Ankara. Özkan matbaacılık.
- Gökdaş, İ. (2006). İlköğretimde şiddet. *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu uluslararası kongresi*. Trabzon-Giresun15-17 Eylül 2006.
- Gözütok, D. Karacaoğlu, C. Er. K. O. (2006). Çocuklar evde de okulda da dövülüyor: *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu uluslararası kongresi*. Trabzon-Giresun15-17 Eylül 2006.
- Gözütok, D. (2001). *Şiddet*. Ankara: Başkent Üniversitesi Kolej Ayşe abla okulları
- Gözütok, D. (1993). *Okulda dayak araştırma*. Ankara.
- İçli, T. G. (2002). Çocuk, şiddet, suç ve medya. *Radyo ve televizyonlarda şiddet ve intihar haberleri. Radyo ve televizyonlarda şiddet ve intihar haberlerinin sunumunun toplum üzerindeki etkileri sempozyumu*. Ankara, 23 Mart 2002.

- İldeş, N. (2002). Aile ve Şiddet. Radyo ve televizyonlarda şiddet ve intihar haberleri. *Radyo ve televizyonlarda şiddet ve intihar haberlerinin sunumunun toplum üzerindeki etkileri sempozyumu*. Ankara, 23 Mart 2002.
- Karakaya, E. (2008). *Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin çok yönlü olarak değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Ü. SBE.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kepenekçi, Y. Çinkır, Ş. (2006). *Bullying among turkish high school students*. child abuse & neglect.30(2):193-204.
- Kepme, C. H., (1962). The battered child syndrome. *Journal of the American Medical Association*. C.18. S. 17-24.
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs, 2006, S. 30.
- Konstantinos, N. (2008). *Kişilik bozuklukları ve şiddet*. Türkçe Baskı.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. İstanbul: Altın kitapları
- MEB *Eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi ve azaltılması strateji ve eylem planı* (2006-2011+).
- Mertoğlu, M. (2006). 1997-2005 yılları arasında İstanbul'da öğretmenlerin öğrencilere uyguladığı şiddetin incelenmesi (Özet kitabı). *1. şiddet ve okul: Okul ve çevresinde çocuğa yönelik şiddet ve alınabilecek tedbirler sempozyumu*, 28-31 Mart, İstanbul.
- Odacı, H. (2006). Çocuk suçları ve şiddet olayları: *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu uluslararası kongresi*. Trabzon-Giresun 15-17 Eylül 2006.

- Ögel, K. Tari, I, Yılmazgeçti, C. (2004). *İstanbul'daki okullarda Suç ve Şiddetin Yaygınlığı*. Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği. www.yeniden.org.tr
- Özönder, M. C. (2005). *İlköğretim okullarının 7. ve 8. sınıflarında okuyan öğrencilerin “okulda şiddet” ve “taciz” kavramlarına ilişkin kavramsallaştırmaları*. Türk Eğitim Sen.
- Palabıyıkoglu, R. (1997). Medya ve şiddet. *Kriz Dergisi*, C.5 No.2 S.123-126.
- Pehlivan, M. (2008). *İstanbul ili Kadıköy ilçesi liselerindeki okul içi şiddet algısı ve şiddette karşı alınan önlemler ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Ü. SBE.
- Pişkin, M. (2006). Akran zorbalığı olgusunun ilköğretim öğrencileri arasındaki yaygınlığının incelenmesi. *1. Şiddet ve Okul Sempozyumu*, İstanbul, 28-31 Mart 2006
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 2(2), 531-562.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Rabdenovic, G. Goodman, C. (Ed: Holmes, S.T, Holmes, R.M.). (2004) *Violence: a contemporary reader*
- Serin, H. (2012). *Ergenlerde siber zorbalık, siber mağduriyet yaşantıları ve bu davranışlara ilişkin öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri*. Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Ü. SBE.
- Solak, A. (2011). *Türkiye'nin Çocuk Suçluluğu Haritası*. Ankara: Hegem.
- Solak, A. (2007). *Güvenli Okullar*. İstanbul: Hegem.
- Solak, A. (2007). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu*. Ankara: Hegem.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). *Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, S. 3-29.

- Turan, S. Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2008). *Types of violence and behavior styles among students in turkish public schools, educational planning in an era of dilemmas and wicked problems conference ISE*, (Abstracts, 14-15), 38th Annual Meeting, İstanbul-Türkiye, October 16-18.
- Uysal, A. (2003). *Şiddet karşıtı programlı eğitimin öğrencilerin çatışma çözümleri, şiddet eğilimleri ve davranışlarına yansımaları*. Doktora tezi. Ege Ü. İzmir.
- Üstün, A. Yılmaz, M. ve Kırbaş, Ş. (2006). Gençleri şiddete yönelten nedenler. Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu uluslararası kongresi. Trabzon-Giresun 15-17 Eylül 2006.
- Valusek, J. E. 1981. People are not hitting and children are people too. *Educational Comment*. The University of Toledo.
- Walker, H. M. ve Walker, J. E. (2000). Key questions about school safety critical issues and recommended solutions, preventing school violence, *NASSP Bulletin/March*, S. 46-55.
- WHO. (2002). *Dünya sağlık raporu*. Şiddet ve sağlık dünya raporu. www.undp.un.org.tr
- Yavuz, N. (2009). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Ü. SBE.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2007). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

EKLER

EK-1: Gönüllülük Formu

Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet Emin ŞEN tarafından yapılan araştırma projesinde; ortaokullarda şiddet içeren öğrenci davranışlarının karşılaşımla sıklığına ilişkin yönetici görüşleri ve yöneticilerin şiddetle başa çıkma yöntemleri tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma için size anket ve ölçek verilecektir. Adınız, soyadınız ve şahsınıza ait diğer gizli bilgiler sizden istediğim bilgiler arasında yoktur. Çalışma gönüllülük esasına dayalı olduğu için anket ve ölçek sorularını cevaplandırma istemezseniz iade edebilirsiniz.

Araştırmaya katılmak isterseniz, lütfen soruların hepsini içtenlikle ve eksiksiz cevaplayınız.

Anket ve ölçeğe vereceğiniz cevaplar, benim ve danışmanım dışındaki üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Sorular katılımcının kendisinin ve kurumunun kimliğini kesinlikle ifşa etmeyecek niteliktedir. Ve anketten elde veriler tek tek kurum ve şahıs değerlendirmesi yapmak için kullanılmayacaktır.

Anket ve ölçeğin cevaplandırılması sırasında sorularınız olursa lütfen benimle iletişime geçiniz.

Ahmet Emin ŞEN
Eğitim Yönetimi ve Planlaması
Yüksek Lisans Öğrencisi
Bahçeşehir Üniversitesi
ahmetemin_sen@hotmail.com
0505 452 81 02

Yrd. Doç. Dr. B. Çağla GARİPAĞAOĞLU
Eğitim Yönetimi ve Planlaması
Bahçeşehir Üniversitesi
burcakcagla.garipagaoglu@bahcesehir.edu.tr

Bu araştırmaya verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkür ederim.

EK2: Öğrenciler Arasında Karşılaşılan Davranış Biçimleri Ölçeği

Bu anket “ortaokullarda şiddet içeren öğrenci davranışlarının karşılaşımla sıklığına ilişkin yönetici görüşleri ve yöneticilerin şiddetle başa çıkma yöntemlerini” belirlemeye yönelik olarak ilgili verilere ulaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Ankete katılımda gönüllük esastır. Bu ankette sizden istenen, ankette yer alan ifadeleri dikkatle okuyarak sizden uygun seçeneği işaretlemenizdir. Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar yalnızca akademik amaçlı olarak değerlendirilecek ve danışman Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU dışında üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Ankete adınızı yazmanıza gerek yoktur. Lütfen ankette yer alan ifadelerin tümünü yanıtlayınız.

Katılımlarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Ahmet Emin ŞEN
Eğitim Yönetimi ve Planlaması
Yüksek Lisans Öğrencisi
Bahçeşehir Üniversitesi
ahmetemin_sen@hotmail.com

Danışman
Yrd. Doç. Dr. B. Çağla GARİPAĞAOĞLU
Eğitim Yönetimi ve Planlaması
Bahçeşehir Üniversitesi
burcakcagla.garipagaoglu@bahcesehir.edu.tr

505 452 81 02

I. BÖLÜM: KİŞİLİK BİLGİLERİ

1) Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2) Medeni Durumunuz

Evli Bekâr

3) Göreviniz:

Müdür Müdür Baş Yardımcısı Müdür Yardımcısı

4) Mesleki Kıdeminiz (Yöneticilikte)

1-5yıl 6-10yıl
11-20yıl 21 Yıl ve üzeri

5) Mesleki Kıdeminiz (Öğretmenlikte)

1-5 yıl 6-10yıl 11-20 yıl 21 Yıl ve üzeri

6) Mezun Olduğunuz Öğretim Programı:

Eğitim Fakültesi Eğitim Enstitüsü
Fen Edebiyat Fakültesi Diğer

II. Bölüm: Okulda Öğrenciler Arasında Karşılaşılan Davranış Biçimleri Ölçeği

Madde numarası	Açıklama: Aşağıda, öğrenciler arasında karşılaşılan davranış biçimlerine ilişkin, bazı durumlar ifade edilmiştir. Sizden beklenen okulunuzda bu durumlarla karşılaşma sıklığınızı ilgili Alana (X) işareti koyarak belirtmenizdir.	Hiçbir zaman	Çok seyrek	Ara sıra	Çok sık	Her zaman
1	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini itiyorlar.					
2	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tokat atıyorlar.					
3	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini tekmeliyorlar.					
4	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin saçlarını					
5	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin kulağını					
6	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin hoşuna gitmeyen şakalar yapıyorlar.					
7	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine tükürüyorlar.					
8	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine lakap takıyorlar.					
9	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleriyle alay ediyorlar.					
10	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine iftira ediyorlar.					
11	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine laf atıyorlar.					
12	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine küfür ediyorlar.					
13	Okuldaki bazı öğrenciler birbirlerini tehdit ediyorlar.					
14	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirleri hakkında dedikodu yapıyorlar.					
15	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini gruptan					
16	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini küçük					
17	Okuldaki bazı öğrenciler, arkadaşları arasında ayrımcılık yapıyorlar.					
18	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerinin eşyalarına zarar veriyorlar.					
19	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine cinsellik içeren sözler söylüyorlar.					
20	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerine sarkıntılık yapıyorlar.					
21	Okuldaki bazı öğrenciler, birbirlerini elle rahatsız ediyorlar.					
22	Okuldaki bazı öğrenciler, sıralara yazı yazıyorlar.					
23	Okuldaki bazı öğrenciler, okulun duvarlarını					
24	Okuldaki bazı öğrenciler, tuvaletleri pis bırakıyorlar.					
25	Okuldaki bazı öğrenciler, kopya çekiyorlar.					
26	Okuldaki bazı öğrenciler, benim sözümü kesiyorlar.					

III. Bölüm

1) Okulda şiddetle baş etmede en çok kullandığınız yöntem hangisidir?

1.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: Şen, Ahmet Emin
Uyruk: Türk (T.C.)
Doğum Tarihi: 17 Şubat 1980, Arsin – Trabzon
Medeni Durum: Evli
Telefon: 0505 452 81 02
email: ahmetemin_sen@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2002
Lise	Bolu Atatürk Lisesi	1996

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görev
2002-2004	Emet Günlüce İlköğretim Okulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2004-2005	Cizre Konak İlköğretim Okulu	Yedek Subay Öğretmen
2005-2006	Emet Günlüce İlköğretim Okulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2006-2009	Esenyurt İbrahim Özaydın İlköğretim Okulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2009-2010	Esenyurt İbrahim Özaydın İlköğretim Okulu	Müdür Yardımcısı
2010-2014	Esenyurt Yunus Emre Ortaokulu	Müdür Yardımcısı
2014-	Esenyurt Yunus Emre Ortaokulu	Okul Müdürü

YABANCI DİL

İngilizce (Orta Düzey)

THE VIEWS OF MANAGERS ABOUT THE FREQUENCY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' BEHAVIOURS AND THE STRATEGIES OF MANAGERS FOR OVERCOMING THESE BEHAVIOURS (ESENYURT CASE)

Introduction

The violence is one of the most important problem in the world. It is defined as applying power or pressure to the individual and forcing him/her to do something especially is a hard and painful destruction which gives harm to the wholeness of body (Aral,1997). According to Küçükturan and Akbaba, the violence is the case of people encountering with behaviours damaging their physical, psychological and cognitive health and negatively effecting their development (2006). Taking its meanings into account, the violence can not be understood from one aspect. In the case of violence, it is generally accepted as the behaviours that the powerful one is applying to the weak one. However, the violence leaves permanent effects on human not only physically but also in sexual, verbal and emotional aspects. The violence also consists of behaviours of mocking, humiliating, scorning, pressuring, leaving someone without love and care, exclusion, cursing, defamation etc.

Violence can be classified as physical, emotional, economic, negligence, and abuse (Koç, 2006).

- 1- Physical violence: It is the case of someone applying violence to the child aiming him/her to obey the rules, to punish him/her or just to make oneself to discharge the anger. It is the physical violence like beating, burning, biting the person, and leaving scars on his/her body except the accidents.
- 2- Emotional violence: It is all the acts or non-acts damaging the child's psychology emotionally. Behaviours such as rejection, excessive tolerance, leaving alone, excessive protection, excessive love, humiliation, constant criticism, threatening, intimidation, accusation, terrorization, leading to crime, ignorance, non-age-appropriate

expectations from the child, forcing the child to be on one side in the family disputes, to make the child witness the violence in the family, etc. are emotional violence.

- 3- Economic violence: The children working in the jobs blocking their developments, damaging their rights as low-salary work force are economic violence.
- 4- Child abuse: The rejection of the task of providing the health service, nutrition, shelter, clothing, cleaning, playing games, education, security, being loved, or not doing parental duties.

The development of the information age leads to differences in the types of violence. According to Serin (2002), information technology gives rise to a new type of violence which is called “cyber tyranny”. According to the research of Serin has made in 74 primary and secondary schools, every one of the three students in these schools have been exposed to cyber tyranny (2012). The cyber tyranny which is defined as threatening people sending them messages consisting of sexual objects by the tools such as web sites, instant messaging, cell phones, blogs, chat rooms and electronic mails is increasing frighteningly (Serin 2012) According to, the cyber tyranny is as dangerous as traditional violence types and can cause serious problems such as anger, anxiety, loneliness, depression, and giving up life, and suicide (2012).

As a social event, the violence is occurring with a combination of many factors. Of top priority, the family, the school, the environment in which the individual exists, the person’s value judgements, his/her friend groups and mass media tools are also effective in the formation of violence.

Because of feelings of aggression and criminal background starts mainly at home environment, it is necessary to pay attention to the family members. In the classical understanding, the father is the source of violence in the family. In the researches on the physical violence, the fathers are responsible for the physical violence which has left visible damage on the children. However, in the psychological and emotional violence as well as the verbal violence, the share of mothers is increasing largely (Solak, 2011,).

After the family, the school is the second institution for the child for socialization. It is the institution which keeps the behaviours of children under

control in a planned way and makes them socialized (Demirbaşı, 2005). The school, which is one of the basic institutions of the society, is also a mirror of the community. Types of violent behaviours in society are seen at the schools, too.

In schools, children exhibit violent demeanor and behaviours are taking the popular people who exhibit similar behaviours and accepted in the society because of these behaviours as role models. Additionally these students also show the characteristics of using physical strength and accepting it positively, aggression, hitting and pushing, appearing strong in the friend group and disobeying the rules and ignoring the other people's wishes and emotions. On the other hand, the victims are sensitive, shy, anxious and passive (Çinkır, 2006).

In schools, from student to student, from teacher to student and from the student to the teacher, the negative results can be classified as in the following (Gözütok, 2001). The student fails to concentrate on the mental activities. His/her academic success falls and tends to get shelter of the dangerous habits. School absenteeism, school leaving and cases of running away from home increases. He/she frequently leaves honesty. To get away from punishment, he/she easily tells lies and tends to crime. He/She can not have self esteem, a coward and a faint personality appears. Anger, hate and hatred emotions come to the fore and aggression tendency becomes stronger. At an early age, this is a suitable environment for physical stimulants, sexual disorders and deviations.

When we look at the case of the institutions of schools where the people who educates and who will to be educated get together, it is expected that these institutions to be clear from the violence because their aim and role are the enlightenment, socialization and giving information and values. However, the researches show that the violence degree in schools is worrying (Gözütok, 2001).

The Aim of the Research

The overall purpose of this research is to determine the frequency of the violent student behaviours in secondary schools by the help of school managers and to show the methods of the school managers to overcome these behaviours.

The Model Of The Research

This research is a study which has been done by using survey model.

Population and Sample

The area of the research is junior managers working in secondary schools in the academic year of 2013-2014 in Esenyurt district of Istanbul city. In the study, the goal was to reach the entire area, however, the research has been carried out with only 120 school managers out of 147 school managers in 37 secondary schools in Esenyurt. The research has been completed with 81.63% of them.

The Method Of Collecting Data

The questionnaire used as a data collection tool consists of three parts. In the first chapter of personal information form prepared by the researcher, the second part consists of 26 items of the “Survey of Behaviour Patterns Among Students in Schools” and in the third chapter, an open-ended question has been used.

Findings and Comments

In this section, there are the findings as a result of analysis of the data gathered from the school managers via the survey.

The Study of The Frequency of Violent Behavioral Patterns of Students in Secondary Schools According To The School Managers

The degree of the violent behavioral patterns of students experienced by school managers has been determined as in the following:

Poor level of sexual violence ($X=2,488,SS=0,701$)

Medium level of physical violence ($X=3,012,SS 0,645$)

Medium level of emotional violence ($X= 2,77, SS=0,656$)

Medium level of verbal violence ($X=3,023,SS=0,734$)

Medium level of institutional violence ($X=2,758,SS=0,655$)

The Results of the Violent Behavioral Patterns of Students that the Secondary School Managers Encounter According to the Demographic Variables

In this section violent student behavior analysis will be made according to demographic variables of the secondary school managers have witnessed.

No significant difference was found according to the secondary school administrators in schools among students encountered violent type behavior of the sexual, physical, emotional, verbal and institutional forms of violence in the executive duties of the positions (principal, deputy principal, assistant manager)

No significant differences were found according to secondary school administrators in schools among students encountered violent type behavior of the sexual, physical, emotional, verbal and institutional violence according to the types of university divisions managers have graduated from (Faculty of Education, Faculty of Science, Education Institute and others).

No significant differences were found according to secondary school administrators in schools among students encountered violent type behavior of the sexual, physical, emotional, verbal and institutional forms of violence in the managers; according to their seniorities in the management (1-5 years, 6-10 years, 11-20 years, 21 years and above).

No significant differences were found according to the secondary school administrators faced in schools among students according to the kinds of violent behaviours of the sexual, physical, emotional, verbal and institutional forms of violence in the managers; according to their seniorities in teaching (1-5 years, 6-10 years, 11-20 years, 21 years and above).

A significant differences was found according to the institutional violence type that the secondary school administrators encountered among students according to the gender of the managers. In contrast, according to gender, sexual, verbal, physical and emotional violence, no significant difference was found. Female secondary school managers encounter the institutional violence behaviours more then their male colleagues.

Secondary school students between school administrators encountered types of institutional violence of the kind of violence the behavior of managers, a

significant difference was found according to the marital status variables of the school managers. In contrast, sexual, no significant difference was found in verbal, physical and emotional violence and according to variable types in the marital status. Single secondary school managers encounter the institutional violence behaviours more than the married ones.

Investigation About the Methods That Secondary School Administrators Mostly Use for Coping Up With The Violence

The mostly used method by the secondary school managers in case of a violent behaviour has been the neglecting. Sending the problematic student to the Counseling and Guidance, interviewing with the parents of the student, informing the class guide teacher, punishing, warning the student verbally and sending the student to the Committee for the Evaluation of Student Behaviour are the other methods that the secondary school managers use.

Suggestions

Because the violent behaviours are encountered among students, programmes for preventing the violent behaviours of students should be applied.

The determination studies should be done for the students showing the violent behaviours and also for the students who are under risk and the subjects of these behaviours.

Trainings about the violence and the prevention of the violence should be given to school managers.

The school managers should prepare a violence prevention plan at the beginning of the academic year and act according to this plan at the times of crisis.

The protocols signed between the Ministry of Education and the Ministry of the Interior about the school security should be applied.

A budget by the local management should be allocated to schools for the security of the schools.

The incoming and outgoing times of schools should be designed/controlled not to allow the strangers to enter to the school. There should be only one entrance of the schools. A security guard should be employed. If possible, to the parts of the students, only students and the school staff should be able to enter.

Without forgetting that the school is a part of the society, internal stakeholders should be in contact with the outer stakeholders. A healthy contact should be built with the leaders of the society and the non-governmental organisations (NGOs). Their helping capacities should be investigated and collaboration should be increased.

Physical changes in the school buildings should be done according to give opportunities for school, art and sports activities.

The changes for developing the artistic and sportive understanding in the school curriculum should be made by the related divisions.

The school is the part of the society. It is a place where all the things in the community can be seen. Therefore, press and the media should give a special importance to the news about the violence and the children.

Violence is a learned behaviour and the first place the people learn the violence is the family. Therefore, in order to increase the awareness of the families about the violence, seminars and conferences should be organized, advertisements and public advertisements should be broadcasted by the media and leaflets etc. should be distributed at the family training programmes.

In order to make the Counseling and Guidance Services more active at schools, the necessary quantities of the norm staff should be employed at schools for this division.

Teachers should use the verbal appreciation more frequently to increase the positive behaviours of the students and to eliminate the negative behaviours of them inside and outside the lessons.

In the Regulation of the Primary Schools, there should be appreciation applications included for the positive behaviours of the students beside the punishments for the negative behaviours of them. This will make the positive behaviours be seen more frequently.

In order to increase the perception level of the violence of the society, a governmental policy should be prepared and the related ministries should act together.